

[Formanden.]

Da betænkningen endnu ikke er omdelt til tingets medlemmer, skal jeg udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 17.

Mødet udsat kl. 16².

Mødet genoptaget kl. 17.

Formanden: Medlemmer af folketinget Aksel Larsen, Ragnhild Andersen og Alfred Jensen har meddelt mig, at de ønsker her i tinget mundtligt at fremsætte:

Forslag til lov om forlængelse af lov om forbrugerpriserne på mælk.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1955—56,

forslag til lov om en tillægsindkomstskat for skatteåret 1955—56

og

forslag til lov om udskrivning af en værne-skat for skatteåret 1955—56.

Valgt blev: *Hans Knudsen, Holger Eriksen, Ove Hansen, Poul Hansen (Kalundborg), Urban Hansen, Kai Jensen, M. Larsen, Peter Nielsen, Thorkil Kristensen, Anders Andersen, Alfred Bøgh, Foged, Øllgaard, Poul Møller, Poul Claussen, Jørgen Jørgensen (Ullerup) og Axel Sørensen.*

Formanden: De øvrige på dagsordenen opførte sager kan kun med tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Ophold). Det er givet.

Man gik da til:

Anden behandling af forslag til lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger.

(Første behandling findes i tidenden sp. 2780; udvalgets betænkning findes i tillæg B. sp. 377).

Udenfor betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages de 4 følgende sager på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om forskellige forbrugsafgifter.

(Første behandling findes i tidenden sp. 2780; udvalgets betænkning findes i tillæg B. sp. 377).

Udenfor betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om forhøjelse af benzinafgifterne.

(Første behandling findes i tidenden sp. 2780; udvalgets betænkning findes i tillæg B. sp. 377).

Udenfor betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændringer i toldloven m. m. [vedrørende tolden for kaffe og te].

(Første behandling findes i tidenden sp. 2780; udvalgets betænkning findes i tillæg B. sp. 377).

Udenfor betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om afgift af konsum-is.

(Første behandling findes i tidenden sp. 2780; udvalgets betænkning findes i tillæg B. sp. 377).

Udenfor betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, de stillede ændringsforslag samt spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sattes til forhandling under eet.

Formanden: Under behandlingen af disse sager kan også omtales:

Forslag til lov om ændringer i biografteaterloven (bevillingsafgift).

Ordføreren (Poul Hansen [Kalundborg]): Som det fremgår af betænkningen, angår den kun fem af de fjorten lovforslag, som i forgårs henvistes til udvalgsbehandling. Udvalget vil altså arbejde videre med de øvrige lovforslag.

De fem lovforslag, betænkningen drejer sig om, er alle forslag om forbrugsafgifter, som det må anses for nødvendigt, eller i hvert fald meget ønskeligt, at bringe til en hurtig afgørelse.

Udvalget har imidlertid ikke blot beskæftiget sig med disse forslag. Som det måtte anses for givet efter førstebehandlingen lørdag aften, blev hele den økonomiske politik taget op til drøftelse i udvalget, idet flere partier gjorde opfyldelsen af visse krav vedrørende denne politik til en forudsætning for at indgå i forhandlinger om lovforslagene. Disse krav gjaldt især boligpolitikken, som derfor først blev taget op til forhandling med det formål at nå frem til en slags rammeaftale om såvel husleje-forholdene som statens støtte til boligbyggeriet.

Det lykkedes imidlertid ikke at opnå enighed om en sådan aftale. Jeg skal iøvrigt senere i den del af mine bemærkninger, hvori jeg taler som ordfører for mit parti, sige noget om dette forhold.

Da enighed ikke kunne opnås på dette område, gik man over til at behandle de lovforslag, der var henvist til behandling i udvalget; det foreløbige resultat heraf er altså, at et flertal i udvalget indstiller fem af lovforslagene til vedtagelse med forskellige ændringer. Dette flertal består af socialdemokratiets og det radikale venstres medlemmer af udvalget samt det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen. Mindretallet, nemlig det konservative folkepartis medlemmer og venstres medlemmer med undtagelse af det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, har ikke kunnet medvirke til at indstille lovforslagene til vedtagelse; de vil iøvrigt her i salen motivere deres stilling.

Udvalget har vedrørende afgiftsforslagene modtaget et meget stort antal henvendelser. Med betænkningen følger et bilag, der indeholder en fortegnelse over disse henvendelser. Det drejer sig om noget over 60. Der er naturligvis i disse henvendelser fremført et meget stort antal ønsker af forskellig art. Man vil forstå, at det vil føre altfor

vidt for mig her at begynde at referere disse ønsker, som det iøvrigt kun i meget beskedent omfang har været muligt for udvalget at imødekomme.

Jeg skal dernæst gøre nogle bemærkninger om de ændringsforslag, flertallet er blevet enig om, idet jeg dog vil tillade mig at se bort fra alle mindre og teknisk betonede ændringsforslag. Inden jeg nævner ændringsforslagene, gør jeg opmærksom på den flertalsudtalelse, der findes i betænkningen vedrørende pristallet; der står iøvrigt også lidt om avancebestemmelserne.

Til lovforslaget om forbrugsbegrænsende foranstaltninger stilles ændringsforslag om, at fodtøj udgår af de varegrupper, der belægges med afgift; det er ændringsforslag nr. 2 til § 1. Ligeledes foreslås det, at elektriske barbermaskiner udgår; det er ændringsforslag nr. 4 til § 1. Dette hænger sammen med, at skatten på barberblade foreslås strøget. Ændringsforslag nr. 9 til § 15 går ud på, at der under visse betingelser indrømmes radiobranchen en lidt længere kredit med hensyn til afgiftens betaling. Udvalget stiller dette ændringsforslag under hensyn til de ganske særlige forhold vedrørende afbetaling o. s. v., som findes indenfor denne branche. Ændringsforslag nr. 12 til § 30 bestemmer, at afgiftspligten skal omfatte også de varer, som i går og i dag er udleveret fra fabrikanten eller grossister. Hvad angår lovforslagets afsnit II, der omhandler avancebestemmelserne, opretholdes §§ 34 og 35 uændret; der foreslås strøget en linie i § 36, og hele § 37 foreslås ophævet, d. v. s. at det i denne paragraf foreslåede særlige kontrolsystem ikke bringes til anvendelse. I lovforslaget om forskellige forbrugsafgifter udgår som nævnt — det er ændringsforslag nr. 1 — afgiften på barberblade. Lovforslaget om forhøjelse af benzinafgiften foreslås vedtaget uændret, dog således at ikrafttrædelsesdatoen ligesom for de øvrige lovforslags vedkommende ændres fra den 14. til den 15. marts. I lovforslaget om ændringer i toldloven foreslås tolden på te forhøjet med 2 kr. pr. kg i stedet for som foreslået af den højtærede finansminister 1 kr. 30 øre; det er ændringsforslag nr. 1 til § 1. Begrundelsen herfor er, at man vil tilvejebringe et bedre balanceforhold mellem kaffen og teen i afgiftsmæssig henseende. Til lovforslaget om

[Poul Hansen (Kalundborg).]

konsum-is stilles intet andet ændringsforslag end det, der vedrører ikrafttrædelsesdatoen.

Jeg skal på udvalgsflertallets vegne anbefale samtlige ændringsforslag og derefter selve lovforslagene til vedtagelse.

Dernæst vil jeg gøre nogle bemærkninger i min egenskab af ordfører for mit parti. Som jeg sagde ved første behandling af afgiftsforslagene, er de en stram, men efter vor opfattelse nødvendig medicin af hensyn til valutastillingen og hele den økonomiske situation, nødvendig, hvis vi vil undgå at komme ud i en meget forstærket kreditstramning med deraf følgende større arbejdsløshed. Jeg sagde endvidere, at når det mål, der skulle nås: en forbrugsbegrænsning over en bred front, skulle tages i betragtning, var der en rimelig social balance i forslagene, og jeg betegnede endelig ordningen med opsparingsbeviser som en idé, der var grund til at anerkende.

Det resultat, der nu er kommet ud af udvalgsforhandlingerne for disse lovforslags vedkommende, ændrer intet i den bedømmelse, jeg i lørdags havde anledning til at anstille, og vi kan derfor erklære os tilfredse med resultatet — et resultat, som jeg også tror befolkningen stort set vil have forståelse for. Hvad vi her har nået vil blive fulgt op af besparelser, vil blive fulgt op af en økonomisk politik, der med skyldig hensyntagen til produktion og beskæftigelse vil have det mål for øje at sikre balance i de økonomiske forhold, sikre valutabalancen og forhåbentlig danne grundlag for en fremtidig valutareserve.

Jeg har set, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen til pressen har udtalt, at det, et flertal her er blevet enig om, ikke er nok. Det er uden videre klart, at den økonomiske udvikling fremover er behæftet med sådanne usikkerhedsmomenter, at ingen her kan give absolutte garantier. Vi ved bl. a. ikke, i hvilken retning de internationale prisforhold vil ændre sig. Enhver ved også, at hvad end det ærede medlem selv måtte have fået gennemført, havde han været i samme situation, og det er derfor vanskeligt at se, at det kan tjene noget godt formål for landet, hvis det ærede medlem og hans meningsfæller viderefører den kampagne, man med så megen iver

har hengivet sig til i de sidste tre fjerdingår. Jeg tror, at der med den enighed, som blev opnået i nogle sene aftentimer i går, er lagt grund både for en økonomisk stabilitet og for en politisk stabilitet et godt stykke tid fremover. Jeg tror, at der også i befolkningen vil være en stærk fornemmelse heraf, og at den opnåede enighed i sig selv vil have betydning for forholdenes videre udvikling. Det er min bestemte opfattelse, at begynder man nu at videreføre den kampagne, vi har været vidne til, og fortsætter man den ensformige tale om, at det kun er valg og regeringsskifte, vi trænger til, vil en sådan kampagne vinde endnu mindre genklang i befolkningen end tidligere; den vil slå tilbage på sine ophavsmænd.

Mon man ikke med en populær vending kan sige til de to store oppositionspartier i denne sal: det løb er kørt — jeg synes, det er berettiget samtidig at minde om, hvad det er for et løb, man har kørt. Efter den alvorlige svækkelse af valutastillingen gennem sommermånederne i fjor indbød regeringen partierne til et møde i begyndelsen af september. Den forelagde sine synspunkter med hensyn til, hvad der på det tidspunkt burde sættes ind til imødegåelse af valutavanskelighederne, og den indbød partierne til en forhåndsforhandling herom. Indbydelsen blev afvist; regeringen måtte komme med sine forslag her i folketinget, sagde man. Det gjorde den, og ved første behandling den 10. september afviste de ærede partier venstre og det konservative folkeparti pure enhver forhandling; man stillede mistillidsdagsorden; man ville have valg. Denne hensigt blev dog ikke nået, men alligevel opretholdt de to partier ikke alene afvisningen af at træde ind i forhandlinger; men man iagttog også en fuldkommen tavshed med hensyn til, hvad man selv ville; det vil være i frisk erindring, at de to partiers repræsentanter under udvalgsarbejdet konsekvent spillede rollerne som „de tavse danskere“. Man søgte at skabe den størst mulige mistillid omkring regeringen og de økonomiske forhold, og man talte uafdeligt om folketingetsvalg og regeringsskifte som et universalmiddel, der alene kunne tilvejebringe en bedre økonomisk situation.

Vi nåede så frem til den nuværende fase

[Poul Hansen (Kalundborg).]

i udviklingen. Ligesom i efteråret indbød regeringen til en forhåndsforhandling, og ligesom dengang indtog de samme partier den holdning, at man ikke ønskede sådanne forhandlinger; regeringen måtte komme med sine forslag i folketinget. Der opstod igennem nogle skrivelser i pressen nogen tvivl om de tilsagn, partiformændene havde givet regeringen med hensyn til behandlingsformen for afgiftsforslagene. Dette foranledigede den højtærede statsminister til at indkalde til et møde sidste torsdag, hvor han påny på uforbeholden og åben måde tilbød, at forhandling kunne tages op med det samme; en lignende beredvilighed viste den højtærede minister den følgende dag. I begge tilfælde opretholdt venstre og konservative den stilling, at forslagene måtte fremsættes her i folketinget, og først derefter kunne forhandling finde sted. Vi fik så forslagene og hørte partierne tage stilling hertil i lørdags. Man opretholdt fremdeles den kritik, som havde lydt i september, men nu var der dog sket den ændring, at man ikke på forhånd afviste forhandling, selvom man opstillede visse forudsætninger, som ikke var egnede til at give noget stærkt håb om, at man havde virkelig forhandlingsvilje. Alle vil også fra forhandlingerne her lørdag aften huske statsministerens indtrængende appel til det høje ting om nu at samle kræfterne til løsning af de foreliggende opgaver.

Under udvalgsarbejdet er der fra vor side, fra det radikale venstres repræsentanter og fra det ærede medlem hr. Thorkil Kristensens side udfoldet store anstrengelser for at opnå bredest mulig enighed, ligesom også den højtærede finansminister og ikke mindst den højtærede statsminister har vist stor imødekommenhed og sat meget ind på at få virkelige forhandlinger i stand.

Der blev ofret lang tid på en drøftelse af den økonomiske politik og af boligforholdene, som synes at være lidt af en hjørnesteen i hele forholdet. Der blev nedsat et særligt underudvalg, og da det ikke førte til noget, indbød den højtærede statsminister påny partiernes formænd til en drøftelse. Det blev på alle mulige måder, ved opstilling af arbejdsgrundlag o. s. v., klart tilkendegivet, at regeringen gerne så en almindelig, bred enighed om løs-

ningen af disse problemer; men de betingelser, som under disse forhandlinger blev stillet af det konservative folkepartis og ikke mindst af venstres repræsentanter i udvalget, var af en sådan karakter, at de hos os kun kunne efterlade det indtryk, at man ikke ville medvirke til et samlet resultat.

Vi beklager, at der ikke blev opnået bredere enighed, men det er jo klart, at de to største oppositionspartier ligesom ethvert andet parti suverænt råder over deres egen holdning; hvis de ikke mener i den foreliggende situation at have nogen forpligtelse overfor landet og befolkningen til i fællesskab at medvirke til den gerning, der er nødvendig, nå ja, så må det jo blive deres egen sag, men jeg tror ikke, folkestyret er tjent med en sådan holdning. Jeg tror heller ikke, den billigste af befolkningens store flertal, ejheller af de vælgere, som hidtil har givet disse partier deres tillid. Hvad man har villet opnå dermed, hvad den dybere visdom har været i den linie, man har fulgt, skal jeg ikke fordybe mig i. Jeg kan måske citere, hvad daværende statsminister Stauning i 1935 sagde om LSS bondetog til Amalienborg og dets hensigter: „Det må festkomiteen skønne om“. De herrer, der sidder i festkomiteen i oppositionspartierne, må jo også have en mening med det, de gør.

Vi har jo kun på et enkelt punkt i mere konkret form fået en vis klarhed over indholdet af venstres og de konservatives betingelser for at indgå i videre forhandling; det drejer sig om huslejeforholdene og støtten til boligbyggeriet. Vi forstod, at der også var andre forhold, bl. a. forhold, som har relation til besparelser på statsbudgettet, hvor man havde visse betingelser og krav, men her har vi altså ikke fået nærmere besked, udover at vi i hvert fald har forstået, at man ønskede en væsentlig nedsættelse af børnetilskuddene, hvilket jo ville have været en særlig venlighed overfor de børnerige familier.

Af problemerne vedrørende boligforholdene, hvorom der altså ikke kunne opnås enighed, vil jeg blot have lov at nævne to. Fra oppositionspartiernes side ønskede man ikke alene at nedsætte lånegrænsen for statslån til det sociale parcelhusbyggeri — der havde der måske været en mulighed

[Poul Hansen (Kalundborg).]

for enighed — men man ønskede også at nedsætte lånegrænsen til 90 pct. for det sociale etagebyggeri. Dette ville efter vor mening have medført helt uoverkommelige krav om indskud fra mindrebemidlede familier, der søger lejlighed. Med de nuværende byggeomkostninger kan man vel regne med et krav om indskud på fra omkring 3 000 kr. og måske op til 4 000 kr. Dette skulle præsteres ved siden af 2—3 måneders husleje, før man kunne rykke ind i en sådan lejlighed. Det var den forhåndsbyrde, man tiltænkte f. eks. unge ægtepar, der måske kunne have udgifter nok i forvejen.

Må jeg her gøre opmærksom på, at netop fra den side, hvor man har talt så meget om bevægeligheden på arbejdsmarkedet, ville man have lagt en ekstra bremse på denne bevægelighed ved at gøre det så godt som umuligt for folk at flytte fra een egn til en anden og dør præstere i nye lejligheder et så voldsomt indskud. Sammen med andre krav vedrørende byggestøtten ville det efter vor opfattelse simpelthen have betydet en sådan nedgang i boligbyggeriet, at det ville være helt uforvarligt, både af hensyn til bolig-situationen, til de boligsøgende og af hensyn til beskæftigelsesforholdene.

I spørgsmålet om huslejelovgivning, som også var inddraget under forhandlingerne, godkendte de to partier den tanke at tillade lejeforhøjelser på indtil 27 pct. over niveauet fra 1939 — denne tanke findes jo også i det af den højtærede indenrigs- og boligminister tidligere fremsatte lovforslag — men man afviste aldeles tanken om, at noget af denne forhøjelse skulle kunne inddrages af det offentlige; det hele skulle gå til grundejerne. Dette ville i sin konsekvens rumme sådanne muligheder for inflationsagtig stigning i ejendomspriserne, at vi for vort vedkommende måtte finde det helt umuligt at medvirke dertil.

Vi tror, at det efter det, vi har været udsat for under disse udvalgsforhandlinger, står helt klart, hvad de to partier tilsigtede, og hvad det er for en politik, de vil. Den ville i endnu højere grad, end der er tale om gennem de forslag, vi her behandler, have lagt byrder på den jævne befolkning. Det giver os også et begreb om den politik, de ville have ført, hvis deres ønsker om overtagelse

af regeringsmagten var gået i opfyldelse. Jeg tror derfor, det vil vække stor tilfredshed i vide kredse af befolkningen, at de — oppositionspartierne — nu synes at være fjernere fra at få dette ønske opfyldt end gennem lang tid.

Med disse bemærkninger skal jeg, også på mit partis vegne, anbefale ændringsforslagene og lovforslagene til vedtagelse.

Alfred Bøgh: På mit partis vegne redegjorde jeg ved første behandling af det foreliggende lovkompleks for vore synspunkter i den aktuelle økonomiske situation. Jeg fremhævede bl. a., at vidtgående besparelser i de offentlige udgifter måtte være en af vore betingelser for at medvirke. Men især fremhævede jeg, at de eksisterende love vedrørende byggestøtte af os blev anset for at have en fundamental indflydelse på hele vort økonomiske liv, og at en virkelig afvikling på dette område måtte være af den allerstørste betydning. Vort synspunkt, at disse love har en nøje sammenhæng med vor dårlige økonomiske stilling, blev ikke afsvækket under udvalgsarbejdet — tværtimod. Jeg tror nok, det virkede chokerende på adskillige af udvalgsmedlemmerne at komme til klarhed over, at de uindløste forpligtelser, staten har på dette område, i den nærmeste fremtid vil beslaglægge så mægtigt et beløb som 1½ milliard kr. Det blev oplyst, at der for tiden daglig tappes 1½ mill. kr. ud af statens kasse til dette formål.

De ønsker, mit parti fremsatte som mindstemål for en afvikling og begrænsning, kunne regeringen ikke imødekomme. Besparelsens vej syntes heller ikke farbar i synderlig grad.

De betænkeligheder, vi nærede overfor de afgiftslovforslag, der nu er til anden behandling, blev underbygget og bestyrket af de mange saglige argumenter, som erhvervenes repræsentanter fremførte overfor os under udvalgsarbejdet. Forudsætningerne for et forlig var derfor ikke tilstede, hvad os angår, og en nærmere drøftelse af enkeltheder og ændringer i afgiftslovforslagene forekommer mig derfor nu at være formålsløs. Vi vil ikke tage ansvaret for at stemme for disse afgifter, der pålægger befolkningen så store byrder og griber så dybt og generende ind i erhvervslivet, og hvis indvirken på hele omkostningsniveauet er

[Alfred Bøgh.]

uoverskuelig. Det flertal, som udvalgets drøftelser med partierne har konstateret er tilstede, må tage ansvaret derfor. Jeg forstår, at den højtærede finansminister og den højtærede statsminister føler det foreløbige resultat som en stor sejr — fremtiden alene vil vise, om ikke det bliver en Pyrrhussejr.

Ole Bjørn Kraft: Den behandlingsform, der har været anvendt i forbindelse med disse lovforslag, opfordrer ikke til gentagelse. Jeg er slet ikke blind for de vanskeligheder, som møder en regering i en sådan situation — og da i første række en mindretalsregering — men de erfaringer, vi her har gjort, må man drage lære af for fremtiden. Disse erfaringer må anspre os til at finde udveje for at undgå en gentagelse — og sådanne udveje *kan* naturligvis findes og *bør* findes.

Når jeg taler om behandlingsformen, og at den ikke bør gentages, tænker jeg særlig på de vilkår, som man under vore drøftelser har givet det danske erhvervsliv. Dette erhvervsliv har med kortest muligt varsel udført et overmåde stort arbejde for at være rådgivende for tinget. Ikke blot har et meget stort antal deputationer haft foretræde, men et stort materiale har tillige været stillet til vor rådighed. Men er det for meget sagt, at i det store og hele har dette materiale, dette fremmøde, disse indsigelser, disse argumenter været næsten uden indflydelse på lovforslagenes udformning? Og det er dog ikke betydningsløse indvendinger, der er blevet rejst, eller betydningsløse forslag, der er blevet stillet.

Jeg tænker til eksempel på, at hele manufakturbranchen, grossister som detaillister, i enighed — skønt man meget vel kunne have tænkt sig, at de havde forskellige meninger herom — henstillede, at afgiften flyttedes fra engrosledet til detaileddet; og de fik jo tilslutning fra et meget stort antal deputationer fra andre brancher. De var ikke uden gode saglige argumenter for deres synspunkter, bl. a. det ikke uvæ-

sentlige, at omsætningsafgiften i engrosledet forhøjer tidspunktet for de forbrugsbegrænsende afgifters virkning og pålægger handelen betydelige ekstraordinære finansielle byrder. Jeg tager ikke stilling til, om den ene eller den anden fremgangsmåde kunne have været anvendt eller er den rigtige, da vi jo ikke deltager i denne beslutning; men jeg nævner det, fordi dette vigtige spørgsmål jo ikke har kunnet nå at blive virkelig gennemdrøftet under forhandlingerne.

Lad mig nævne en anden side af erhvervslivets henvendelser. Den store ængstelse for lovforslagenes skadelige virkning for forskellige brancher, for deres produktion, deres eksport og deres beskæftigelse, har heller ikke øvet nogen nævneværdig indflydelse. Jeg kan nævne en branche som radiobranschen, hvor mange mindre virksomheder allerede er tungt belastet, pelsbranchen, konsum-isvirksomhederne og måske ikke mindst tændstikfabrikationen. Det er ingen hemmelighed, at navnlig den henvendelse fra tændstikfabrikkerne gjorde et betydeligt indtryk på udvalgets medlemmer, men den er alligevel forblevet ganske virkningsløs.

Om forholdet ville have været et andet, hvis vi havde haft længere tid til at drøfte disse spørgsmål, er det vel vanskeligt at have nogen mening om. Men det, jeg gerne vil understrege, er, at trygheden overfor arbejdet herinde kommer til at lide under, at der nu kan komme til at bestå en tvivl, som det ikke vil være let at tilbagevise, om, at hvis der havde været mere tid, hvis forhandlingerne havde været grundigere, kunne der på en række betydningsfulde og afgørende områder være kommet andre resultater. Vi skal være meget forsigtige på disse områder, og hensigten med de bemærkninger, jeg her har gjort, er derfor at henstille både til regeringen og til tinget, at man finder en udvej til at undgå en gentagelse af det, der her er sket.

Det konservative folkeparti deltager lige så lidt som venstre i indstillingen — hverken om forslagene eller om ændringerne. Den

[Ole Bjørn Kraft.]

frygt med hensyn til lovforslagenes virkning, vi gav udtryk for ved første behandling, består stadig. Vi venter, at de vil medføre en uønskelig udvidelse af administrationen; vi er bange for, at de, også efter den foreslåede mindre lempelse, vil betyde et skridt tilbage fra den frihed for erhvervslivet, som vi var nået frem til, og et skridt fremad mod nye kontrolforanstaltninger, der kunne og burde have været undgået.

Når vi ikke mener at kunne medvirke til disse lovforslags gennemførelse og heller ikke har været med til deres udformning, ikke vil have noget medansvar for deres vedtagelse, er hovedgrunden den, at der ikke er tilvejebragt de forudsætninger, som efter vor opfattelse var nødvendige, for at vi kunne have tillid til, at forslagene vil kunne nå de mål, de sætter sig. Disse forudsætninger redegjorde jeg udførligt for under sagens første behandling.

Der har også i udvalget, det indrømmer jeg villigt, været langvarige drøftelser om disse spørgsmål, men det er ikke lykkedes at nå til enighed. Drøftelserne har særligt beskæftiget sig med husleje- og boligstøtte-lovgivningen og de med denne lovgivning og dens praktisering så tæt sammenhørende problemer: statens træk på nationalbanken og statsfinansernes afgørende indflydelse på landets økonomi. Det var og det er vor opfattelse, at uden en dybtgående ændring på dette lovområde og på dets praktisering vil det ikke være muligt at nå frem til en virkelig varig og holdbar ændring i vor økonomi, som kan give denne økonomi fasthed og stabilitet.

Der forlanges nu meget store ofre af befolkningen, og det er sikkert uundgåeligt efter den politik, der har været ført. Den ærede ordfører for socialdemokratiet synes jeg var lidt stor i skoene i dag. Jeg tror, han har uret, når han mener, at befolkningen har glemt, hvordan det er gået under den socialdemokratiske regering, hvad der er årsagen og en hovedårsag til, at disse forslag har måttet fremsættes, og at vi har måttet have disse drøftelser. Det vil efter vor opfattelse kun være berettiget at kræve disse store ofre, men vi vil under alle omstændigheder kun være med dertil, hvis der samtidig tilvejebringes den størst mulige garanti for, at ofrene ikke bliver bragt for-

gæves, og for, at man ikke om kortere eller længere tid påny må kræve afsavn af befolkningen. Det er vor tro, at det havde været muligt at tilvejebringe sådanne garantier, garantier, der ville have haft den gode virkning, at de ville have lettet modtagelsen af foranstaltningerne og, hvad der i denne forbindelse er meget betydningsfuldt, sikret befolkningens fulde forståelse af deres nødvendighed og dermed befolkningens aktive og villige medvirken. Havde man samtidig ved et virkeligt samarbejde med erhvervslivet — et samarbejde, som erhvervslivet uden tvivl gerne ville være gået ind i — opnået dets medarbejderskab, ville håbet til fremtiden være blevet underbygget i det danske folk og en mere enig nation være gået i gang med de ventende arbejdsopgaver.

Men det lykkedes ikke at tilvejebringe denne enighed. Både med hensyn til huslejeloven og med hensyn til boligstøtteleven stødte vi på en afvisning, der ikke blot berørte spørgsmål, der var af stor betydning for de to partier, men som også nedfældede det indtryk — og det har været medvirkende til den holdning, vi har indtaget — at regeringen, når det kommer til stykket, ikke vurderer situationen, som vi gør det, og kun halvhjertet vil bevæge sig henimod de nødvendige ændringer i den hidtil førte politik. Den var villig til at gøre indrømmelser i dag for at nå den brede tilslutning, som det var statsministerens forståelige politiske ønske at opnå, men den gav os ikke tillid til, at det betød en virkelig ændring i dens holdning, og vi måtte derfor frygte, at imødekommenheden kun var tidsbestemt, og at holdningen kunne ændres, hvis konjunkturerne ville være regeringen gunstige. Men det er ikke det, det drejer sig om. Det er en politik på lang sigt og også under bedre økonomiske vilkår end dem, vi har i øjeblikket, som det gælder om at få tilrettelagt for at få tilvejebragt den stabilitet og fasthed i vor økonomi, som må være målet.

Under sådanne usikre vilkår ønsker det konservative folkeparti ikke at stille disse store midler til rådighed for den nuværende regering. Vi vil ikke være med til at påtage os det videre ansvar, som vor deltagelse i disse love ville medføre. Vi gik fra udvalgsforhandlingerne, tror jeg, jeg har lov til at

[Ole Bjørn Kraft.]

sige på de konservative medlemmers vegne, med et forstærket indtryk af de modsætninger, der består mellem regeringens og vore grundlæggende synspunkter, og det ville derfor have været falsk, om vi for at få en begrænset indflydelse på de forskellige loves enkeltheder havde set bort fra, at regeringen og vi har vidt forskelligt syn på, hvilken politik der tiltrænges, og hvilke mål der må sættes.

Vi ønskede at angribe ondet ved dets rod. Vi har fået det indtryk, at regeringen nok taler derom, men ikke nærer et virkelig alvorligt ønske om at få roden fjernet, men kun vil være med til at fjerne og beskære vildskuddene. Boligstøtteleven blev den tap, hvorom forhandlingerne kom til at dreje sig, men også med hensyn til besparelsesproblemerne og med hensyn til kommende reformer, kommende udgiftspolitik, var regeringens udtalelser vage. Regeringen havde haft en mulighed for at tage et initiativ, der viste regeringens virkelige villighed til, alle bestående vanskeligheder til trods, at skifte den politik, der er den virkelige årsag til krisen. Man kan beklage, at den store opgave, der forelå, ikke bliver løst ved et fælles tag, men det ville efter min vurdering være endnu mere beklageligt, hvis der var blevet tilvejebragt et forlig, der ikke hvilede på en virkelig overensstemmelse i synsmåder med hensyn til mål og midler. Da ville der være blevet skabt forvirring og usikkerhed, og vide kredse — jeg tror ikke, regeringen har forstået, hvor vide kredse — ville have følt sig svigtet af folkestyret. Jeg tror ikke, at det er til skade, at modsætningerne understreges, når de virkelig er tilstede. Jeg tror, det ville være langt mere skadeligt at forflygtige modsætningerne.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at for landets skyld må man håbe, at de foranstaltninger, som nu bliver vedtaget, vil vise sig effektive, ikke blot effektive en kort tid, men effektive på lang sigt. Her er et af de områder, hvor vi ligefrem har en pligt til at håbe, at vi har uret i vor bedømmelse, thi naturligvis er hensynet til landets økonomi, til dets velstand og fremgang, meget vigtigere, end om det ene eller det andet parti har ret. Men vi har ikke kunnet overbevise om, at vi havde uret under disse

forhandlinger. Vi har ikke kunnet nå frem til den vurdering, som regeringen anstiller på disse spørgsmål. Vi er ængstelige for, vi frygter, at vanskelighederne efter en tid vil fortsætte, fordi regeringen ikke, når det kommer til stykket, vil ændre sin politik, og vi har ikke fundet udtryk for, at regeringen har søgt at skabe de nødvendige garantier for, at disse lovforslag virkelig kan nå deres mål og blive så effektive, som man ønsker det. Hvilke garantier kan regeringen egentlig give for, at dens politik vil bære frugt? Har den skaffet sig nogen sikkerhed for, at ikke faktorer udefra kan gribe forstyrrende ind. . . . (Stats- og udenrigsministeren [H. C. Hansen]: Nej, det har vi ikke!). (Munterhed). Ork, ja, undskyld, det er hele tonen. (Stats- og udenrigsministeren [H. C. Hansen]: Hvor skulle jeg skaffe nogen sikkerhed fra?). Jeg tænker bl. a. på: Har den gjort sig nogen overvejelser om eller undersøgt, hvorledes det vil stille sig med hensyn til muligheden for kommende lønforhøjelser? Det er et spørgsmål, som i allerhøjeste grad kan komme til at øve indflydelse på, hvordan alt dette går.

Ud fra de betragtninger, jeg her har gjort gældende, vil vi afholde os fra at stemme om ændringsforslagene og vil henstille ved tredje behandling at stemme imod lovforslagene.

Bertel Dahlgaard: Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft beklagede den forhandlingsmåde, disse forslag har været underkastet, og sagde, at vi i fremtiden måtte se at finde veje til andre former for en sådan behandling. Der er i og for sig ikke nødvendighed for at finde nye veje, for de veje, der var anvendelige, forelå allerede denne gang. Dersom man fra partiernes side havde været rede til at gå til en forhåndsforhandling, inden forslagene blev forelagt i folketinget, i den uge, der var, kunne det høje tings medlemmer og de, der repræsenterede disse medlemmer efter en sådan forhåndsbehandling, have stået ganske anderledes rede til at modtage alle de henvendelser og begrundede argumenter, der kom fra erhvervslivet, men det ønskede man jo ikke fra venstres og de konservatives side.

Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft brugte det udtryk, at nu havde hele det store materiale, der var kommet fra er-

[Bertel Dahlgaard.]

hvervslivet, praktisk taget ingen betydning haft. Ja, men hvad er det dog for en tale? Man får nærmest det indtryk, rent ud sagt, at det ærede medlem ikke har læst og gennemgået det store materiale, ikke mener at have haft tid til at ræsonnere over det og drøfte det. Men det må jeg sige, det har vi virkelig gjort fra vor side; og jeg tør sige, at de deputationer, der blev modtaget i går, og som blev påhørt med den største interesse, havde al mulig lejlighed til også at tale med de enkelte personer, der sad i det pågældende udvalg. Det ærede medlem slutter således, at hvis der på en eller anden måde ikke er taget hensyn til en henvendelse, har den ingen indfyldelse haft. Hvad er det for en tankegang? Lad mig tage et eksempel.

Det ærede medlem nævnte selv spørgsmålet om, hvorvidt afgiften for en stor branche skulle lægges i engrosledet eller i detailledet, hvor denne branche ønskede den lagt. Så sent som i dag til morgen har vi fået en henvendelse fra en anden stor organisation, nemlig De danske Handelsforeningers Fællesorganisation, der i anledning af, at man ønskede de i de nu fremsatte lovforslag omhandlede omsætningsafgifter lagt ud i detailledet, udtalte, at De danske Handelsforeningers Fællesorganisation fastholdt det i sin skrivelse af 12. marts indtagne standpunkt, at man ønsker forbrugsafgifterne lagt i engrosledet, eventuelt ved kilden. Man advarer på det stærkeste imod det andet synspunkt; lægges omsætningsafgiften i detailledet, vil det ikke alene medføre et mere omfattende administrationsapparat, men det vil blive endnu vanskeligere at gennemføre en effektiv kontrol på det pågældende område. Endvidere påpegede man, at udgifterne til administrationen i så fald ville blive betydeligt forøget og provenuet af de opkrævede omsætningsafgifter væsentligt formindsket.

Når man nu står overfor så modstående opfattelser fra to betydningsfulde sider af erhvervslivet, må man jo træffe sit valg, men når man har truffet sit valg udfra de argumenter, man enes om må være de afgørende, kan man dog ikke sige, at disse henvendelser ligefrem ingen betydning har haft.

De 5 lovforslag, der foreligger til behandling, og som har karakter af hastesager, om-

fatter kun en del af det samlede lovgivningskompleks. Forhandlingen om den øvrige del af komplekset er altså endnu ikke ført til ende. Det radikale venstre er meget tilfreds med, at forslaget om afgift af fodtøj er faldet bort, hvilket igen vil have til følge, at den foreslåede forhøjelse af børnetilskud, som senere vil komme til behandling, kan nedsættes noget.

På samme måde er vi meget tilfredse med bortfaldet af den mærkelige skat på barberblade. Derimod må vi meget beklage, at det ikke viste sig muligt at formindske forhøjelsen af benzinbeskatningen. Jeg sagde ved første behandling, at denne forhøjelse ikke er betænkelig for en del af personkørselens vedkommende, derimod må den efter min anskuelse vække ikke ringe betænkelighed for erhvervskørselens vedkommende. Man kan måske sige, at der ligger nogen trøst for en del af erhvervskørslen deri, at forhøjelsen af statsbanegodstaksterne afbalancerer forhøjelsen af benzinafgiften, men jeg understreger, at det ikke lader sig nægte, at benzinprisforhøjelsen betegner en øget byrde, en beklageligt forøget byrde for erhvervslivet.

Iøvrigt vil jeg gerne gøre opmærksom på, at det samlede beløb af samtlige nye afgifter indsættes på bundet konto i nationalbanken. Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft brugte det udtryk, at man ikke turde stille så kolossale beløb til regeringens rådighed. De er aldeles ikke stillet til regeringens rådighed, de er bundet i nationalbanken og kan ikke røres af regeringen.

Afgifternes samlede beløb vil ved bortfald af de afgifter, jeg har nævnt, blive noget mindre end foreslået af ministeren, men dette må ses i forbindelse med øgede besparelser på statsbudgettet, som vil fremkomme ved andre foranstaltninger, der har været drøftet i disse dage. I denne forbindelse vil jeg særlig nævne visse ændrede regler, som vil blive gennemført vedrørende byggestøtteleven, og som formentlig kan foreligge omkring den 15. april, ligesom der inden finanslovsforlaget tredje behandling bliver tid til forberedelse af andre civile og militære besparelser.

Muligheden for store militære besparelser står naturligvis i betydelig grad i forbindelse med spørgsmålet om de konsekvenser, der må drages af den ændrede militære stra-

[Bertel Dahlgaard.]

tegi og de nye tilintetgørelsesvåben, der nu rådes over, som helt vil omkalfatre de hidtidige forestillinger og stille ikke mindst dansk militærvæsen overfor problemer, som måske vil virke overvældende på dansk militær mentalitet.

Den højtærede forsvarsminister har under et samråd med udvalget udtalt, at forbedrelser i denne forbindelse stadig står på, og at man endnu ikke kan udtale noget bestemt om de økonomiske virkninger. Under disse forhold må man altså indskrænke sig til ved den videre gennemgang og behandling af finanslovforslaget at søge de besparelser gennemført, som en streng sparsommelighed og overvejelser vedrørende den overgangstid, vi på dette område finder os i, giver mulighed for, og jeg forventer, at den høje regering vil medvirke og bidrage hertil.

Det radikale venstre har den opfattelse, vil jeg gerne endnu sige, at de begivenheder, vi har oplevet i det sidste år økonomisk og erhvervsmæssigt, jeg kan også sige lønningsmæssigt, indeholder en meget stærk opfordring til os her i Danmark om at søge de økonomiske kræfter koordineret på en sådan måde, at der kommer det rette samspil dem imellem. Som jeg tidligere har sagt: det er ikke holdbart at bygge vor økonomi på, at vi det ene år øger lønninger og avancer for dernæst det følgende år at blive tvunget af et for stærkt forbrug til at inddrage de øgede indkomster og gennemføre en kreditstramning, der truer med at slå de svagest økonomisk funderede ud. Det må være i statens, i alle erhvervs og i alle borgeres interesse, at der bliver talt ud om disse ting, om veje og mål for fremtiden, og derfor vil det radikale venstre vende tilbage til dette problem, når nu dette lovkompleks er færdigbehandlet.

Under forhandlingerne har været fremsat den tanke af det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, at finansministeren i den kommende tid regelmæssigt skulle søge kontakt med finansudvalget med henblik på den økonomiske udvikling og den finansielle stilling, herunder navnlig også spørgsmålet om finansministerens obligationssalg og statens træk på nationalbanken. Jeg finder denne tanke rigtig og finder det meget ønskeligt, at noget sådant sker, og jeg håber, at den

højtærede finansminister vil give tilslutning hertil.

Må jeg slutte med at sige, at jeg tror ikke, at der kan opnås noget som helst ved, at vi nu ved anden behandling af disse vigtige lovforslag står og småskændes om, hvad den ene har sagt, og hvad den anden har gjort. Jeg vil blot sige, at vi i det radikale venstre mener, at det var de fire udvalgsberettigede partiers politiske pligt i fællesskab at løse den ubehagelige opgave, vi her har stået overfor. Det er nu engang betingelsen for en lykkelig udvikling under demokratiet, at de ansvarlige partier i sådanne situationer kan tale sig tilrette henover skellene.

Jeg vil gerne tilføje, at jeg tror aldrig, jeg har oplevet, at der har været vist partier så megen imødekommenhed under politiske forhandlinger, som der i går blev vist venstres og de konservatives forhandlere, men for anden gang havde man åbenbart besluttet at stille sig udenfor store afgørende beslutninger og har derved også opgivet at udøve den indflydelse, man kunne have øvet. En sådan linie har det radikale venstre aldrig kunnet følge. Jeg kunne næsten sige, at det er vor natur imod. (*Erik Eriksen*: Ja!). Ja, det er sagen, det er vor natur imod. Vi kan ikke roligt sidde og se på, at tingene løber i hårdknude, og at kløfterne uddybes, så det tilsidst ender i den opløsning, som vi ser udfolde sig andre steder, hvor demokratiet ikke formår at koncentrere sin handleevne.

Jeg slutter med at sige, at jeg tror, det er tegn på politisk sundhed, når partier eller enkelte personligheder går ind under ansvarets lov, netop når det er ubehagelige og upopulære byrder, man må bede befolkningen om at bære.

Aksel Larsen: Der har hverken under første behandling af disse lovforslag eller under den hidtidige debat her ved anden behandling været gjort det ringeste forsøg på at imødegå kommunisternes påvisning af, at valutakrisens årsager aldeles ikke er at søge i befolkningens for store forbrug, og der har ikke været ført det ringeste bevis for, at disse varefordrydelser eller, for at sige det rent ud, denne plyndring af befolkningen, som man nu vil forberede, er nødvendig af hensyn til valutaen eller blot

[Aksel Larsen.]

kan nytte. Man går helt uden om dette. Vi er som desværre så ofte før her i tinget i en situation, hvor argumenter ikke synes at nytte, men hvor man fra deres side, som har eller mener at have flertallet, forsøger at klare sig blot ved ustandselig at gentage de samme påstande og lade, som om påstande er ensbetydende med beviser. Man lader, som om forbruget er for stort; man lader, som om det er bevist, at der ikke er nogen vej udenom det, man kalder upopulære foranstaltninger, altså pålæggelsen af øgede byrder, og man har nu fra regeringens side oven i købet fået en hjælper i fremsættelsen af disse påstande i det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, om hvem man ganske vist skulle tro, han måtte vide bedre — det tror jeg forøvrigt om alle dem, der påstår, at det er befolkningens for store forbrug, der er skyld i valutakrisen — men om hvem man ved, at han altid har hyldet den økonomiske teori, at arbejderbefolkningens forbrug skal skæres ned, hvorimod kapitalisterne skal have lov at berige sig.

Det, man nu vil gennemføre, afhjælper ikke valutakrisen. Det forværrer størsteparten af befolkningens levevilkår, og det skaber ikke, som det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) igen havde den dristighed at påstå, sikkerhed imod arbejdsløshed, men det vil tværtimod bidrage yderligere til at nedsætte beskæftigelsesgraden og fremkalde arbejdsløshed her i landet. Løvrigt er beskæftigelsesgradens fald jo allerede en kendsgerning, foranlediget af renteforhøjelsen og af nedskæringerne i byggeriet og anlægsvirksomheden i fjor, og det er da indlysende, at når man nu vil nedskære befolkningens forbrug gennem varefordyrelser, kommer det til at gå ud over efterspørgslen. Det vil igen bevirke faldende produktion til det indenrigske behov, og det vil altså give yderligere arbejdsløshed. Må det være mig tilladt at spørge det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg), om han virkelig selv tror på, eller om han tror på, at han kan bilde andre ind, at når man så groft, som det gøres ved disse lovforslag, fordyrer tekstilvarer, beklædningsgenstande, kan det forblive fuldkommen virkningsløst på beskæftigelsesgraden indenfor disse fag. Det er da indlysende, at det må bevirke, at beskæftigelsesgraden for tekstilarbejdere og

beklædningsarbejdere bliver ringere nu, end den hidtil har været. Det vil altså medvirke til at forøge arbejdsløsheden.

Om udvalgets betænkning og de stillede ændringsforslag har jeg ikke så forfærdelig meget at sige. Det er naturligvis befriende, at man dog er blevet så fornuftig, at man har undtaget barberblade og skotøj fra de nye indirekte skatter. Men til gengæld er der andre ændringsforslag, som man ikke kan se på med nogen som helst velvilje. Blandt dem noterer jeg ændringsforslag nr. 12 til § 30 i lovforslaget om forbrugsbegrænsende foranstaltninger, hvoraf jeg med ikke ringe forbavselse ser, at man vil indføre indirekte skatter med tilbagevirkende kraft. Vi har ellers siden 1945 tilstrækkelig mange gange her i tinget hørt, at love med tilbagevirkende kraft var noget afskyeligt noget, men når det drejer sig om at lægge byrder på befolkningen, synes man altså ikke, at det er så afskyeligt.

Endvidere må jeg sige om teen, at vi naturligvis ikke kan stemme for ændringsforslagene om en yderligere fordyrelse af teprisen, og at vi må anmode den højtærede formand om afstemning om ændringsforslagene under nr. 1 og 2 til lovforslaget om ændringer i toldloven.

Vi må ligeledes anmode om afstemning om ændringsforslag nr. 16 til § 41 i lovforslaget om forbrugsbegrænsende foranstaltninger, som virkelig er stærkt, selv i forhold til, hvad man hidtil har budt os. Det vedrører disse såkaldte sparebeviser, hvormed man aldeles ikke har til hensigt at give arbejdere og ligestillede erstatning for prisforhøjelserne, men udelukkende har til hensigt at lave en regnefidus, hvorved man sætter overenskomsternes pristalsreguleringsbestemmelser ud af kraft. Nu vil man ved dette ændringsforslag lægge det sådan til rette, at hvis folk vil have disse meget tvivlsomme sparebeviser, må de rigtignok selv hente dem hos den myndighed, der måtte blive bemyndiget til at udstede dem, og har de ikke hentet dem inden en vis frist, har de ingen ret til dem. Jeg synes, at det mindste, man kunne gøre, når man plyndrer befolkningen så meget og vil give den disse som sagt meget tvivlsomme sparebeviser, var dog at sende dem til dem, der har ret til dem, men det behager altså ikke engang de partier, der har sluttet dette forlig.

[Aksel Larsen.]

Hvad benzinen angår, vil jeg minde om, hvad jeg sagde ved første behandling. Jeg finder det yderst uheldigt at forhøje benzinprisen yderligere. Det medvirker til varefordyrelse over en bred front, eftersom motortransporten spiller en meget stor rolle her i samfundet. Vi ville nok have været med til at tale om benzinprisen, hvis man havde fundet frem til en metode med forskellig benzinpris for nyttetransport og for mindre nødvendig transport, men her er det hele motortransporten, der beskattes ekstra. Jeg vil iøvrigt minde om, at tinget har modtaget en henvendelse fra invaliderne, som virkelig med stor ret gør gældende, at denne forøgelse af benzinprisen vil gøre det langt vanskeligere for de invalider, der har været i stand til at anskaffe sig motorkøretøjer at bevæge sig omkring i, og jeg synes, at det folketing, som har kunnet fritage landbrugere for at betale benzinafgift, når det drejer sig om benzin til traktorer og andre arbejdsredskaber, også godt kunne fritage invaliderne for overhovedet at betale benzinskat.

Må jeg, medens jeg taler om benzinen, iøvrigt rette et spørgsmål til den højtærede finansminister, som formentlig er kompetent til at besvare det. Jeg vil gerne have at vide, hvor vejfondsmilliarden er henne. Man taler her så meget om, at det drejer sig om at inddrage købekraft i befolkningen ved at indføre nye indirekte skatter og båndlægge pengene i nationalbanken. Det er muligt, at disse penge bliver båndlagt i nationalbanken; ja, de vil vel blive det formelt; om de bliver det reelt, ved jeg ikke, men såvidt jeg er underrettet, ligger der i vejfonden i øjeblikket omkring 1 milliard kr., tilvejebragt ved hjælp af benzin- og motorafgifter, om hvilke der i de pågældende love er fastslået, at de skal anvendes til vejformål. Men benzin- og motorafgifterne bliver altså i meget ringe grad anvendt til vejformål. Der hører sig stadig flere penge op i vejfonden, og der skal i øjeblikket ligge omkring 1 milliard kr. Jeg vil tillade mig at spørge den højtærede finansminister, om disse penge er der, og hvis de er der, hvorfor man så ikke bruger nogle flere penge til vejformål, og hvis de ikke er der, hvad man så har brugt pengene til.

Ja, det er de bemærkninger, jeg har til ændringsforslagene. De ændringsforslag, som

jeg ikke har begæret afstemning om, vil vi naturligvis forholde os tildels ligegyldige overfor; ja, vi er ikke helt ligegyldige overfor ændringsforslagene, der fritager skotøj og barberblade for skat; hvis de kommer til afstemning, vil vi naturligvis stemme for dem, men ellers mener vi, at det må være forligspartiernes sag at vedtage ændringsforslagene. Kun dem, som jeg specielt har omtalt, agter vi at stemme imod.

Men så vil jeg sige om hele komplekset, at de, der er kommet med ideen til disse indirekte skatter, og de, der nu har sluttet dette foreløbige forlig, kan jo ikke selv tro på, at det er noget, der kan holde, at det er noget, der kan hjælpe varigt. Det ville hjælpe, hvis man gik til besparelser på statsbudgettet, men det har man ikke villet. Ganske vist har det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard ved første behandling krævet militærudgifterne sat ned, men hvad det angår, har han jo ladet sig nøje med veksler på fremtiden, og de ærede radikale medlemmer af tinget — jeg tænker specielt på det ærede medlem hr. Aage Fogh, som i den senere tid har rejst landet rundt og holdt meget kraftige taler om, at militærudgifternes stigning er den egentligste årsag til valutavanskelighederne — lader sig altså benytte til at støtte et forlig, der overhovedet ikke rører militærudgifterne.

Vi kommunister tror naturligvis ikke, at den medicin, venstre og de konservative har anbefalet eller antydnet imod valutakrisen, vil være virkningsfuld til sit påståede formål; men vi er klar over, at den vil bidrage i allerhøjeste grad til at flytte penge fra dem, der ikke har, til dem, der har, og det er vel, hvad man kan vente sig fra den side.

Hvorom alting er, kan man ikke forvente, at det, man vil gennemføre nu, skal afhjælpe valutakrisen; man må være klar over fra forligspartiernes eller forligsparternes side, at man meget snart igen vil stå ved en korsvej, der kræver foranstaltninger, og så er man efterhånden kommet ind på en glidebane, så det bliver svært at stå imod.

Det kan ikke være min sag ved denne lejlighed at bedømme betydningen af det, der er sket ved, at regeringen og de radikale nu får støtte af det ærede medlem hr. Thorkil

[Aksel Larsen.]

Kristensen. Jeg kan da sige mig selv, at det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, hvis økonomiske og sociale anskuelser vi kender tilfulde, vil få en meget stor indflydelse på regeringens kommende økonomiske politik ved nu at gå ind som den vel stærkeste støttfaktor i dette kriseforlig, og til en vis grad bliver vel regeringen det ærede medlem hr. Thorkil Kristensens fange. Det er noget, som nok må kunne få dem til at blive betænkelige, der erindrer sig, hvor hemningsløst socialdemokratiet hidtil i sin agitation har kaldt det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen for Thorkil Livrem.

Når disse lovforslag kommer til tredje behandling, vil vi naturligvis stemme imod dem. Vi vil ikke være med til at fordyre levevilkårene for den jævne befolkning her i landet, og vi vil slet ikke være med til det af den grund, at vi ikke anser det for at være nogen udvej af valutakrisen. Valutakrisen er ikke fremkaldt af befolkningen ved stort forbrug i forhold til nationalproduktet. Valutakrisens årsag kan kun søges i det for Danmark ugunstige bytteforhold ved handel med udlandet samt i de store og uproduktive militæruddgifter. Følgelig er det ganske urimeligt at pålægge befolkningen forbrugsindskrænkninger gennem nye indirekte skatter på almindelige livsforbrødsnødheder og ved andre varefordyrende foranstaltninger. De af regeringen foreslåede og nu af et folketingsflertal støttede foranstaltninger er dobbelt uretfærdige, eftersom de kun rammer den del af befolkningen, der har små og mellemstore indtægter. Uretfærdigheden overfor arbejdere og tjenestemænd bliver endnu større, når man ved hjælp af de tvivlsomme såkaldte sparebeviser vil sætte den overenskomstmæssige pristalsregulering af lønningerne delvis ud af kraft.

Det, der tiltrænges, er gennemførelse af handelspolitiske foranstaltninger, som kan tjene til at afbøde virkningerne af visse landes priskrig i samhandelen med Danmark og derved ændre bytteforholdet i Danmarks favør samt til at åbne og sikre nye markeder for dansk industri- og landbrugseksport. Når sådanne foranstaltninger træffes, og når de uproduktive militæruddgifter sættes betydeligt ned, vil valutakrisen kunne overvindes; der vil kunne sikres fuld beskæf-

tigelse, og befolkningens levefod vil kunne forbedres gennem udbygning af den sociale lovgivning. Dette er kommunisterne økonomiske politik. Vi vil arbejde for at vinde frem ad denne vej.

Viggo Starcke: Disse lovforslag er en stram medicin! Sådant siger den ærede ordfører for regeringspartiet. Jeg vil give ham ret i, at den er stram, men den er ikke nogen medicin. Denne bukset af lovforslag vil mere skabe krise end afskaffe krisen. Den standser ikke udpumpningen af falsk købekraft, den løser ikke problemet med de billige byggelån, den sætter ingen grænse for finansministerens overtræk i nationalbanken. Hele problemet om, hvad der er årsagen til kriserne, rører denne lovbukset overhovedet ikke ved. Derfor tror jeg, det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) lever i en illusion, hvis han tror, at befolkningen stort set vil vise forståelse for disse lovforslag. Jeg har ikke truffet et eneste menneske, der har vist forståelse for eller været tilfreds med disse lovforslag, det skulle da lige være det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen.

Det, der foreslås her, er en videreførelse af en politik, hvorved man socialiserer over skatterne efter først at have skabt de kriser, som man suggererer befolkningen til at tro gør skatterne nødvendige. Det er et specielt dansk fænomen, og jeg er for så vidt glad over, at venstre og de konservative denne gang ikke er gået direkte med ind i denne skattepolitik, selvom jeg endnu ikke fra deres side har set noget virkeligt forslag til en løsning af de vanskeligheder, som de selv siger eksisterer. Når den danske befolkning har en rekordproduktion, altså skaber reel rigdom, må man sige, at befolkningen har løst sin del af opgaven, og de vanskeligheder, der derefter består, har politikerne ansvaret for at løse. Politikerne har ikke løst deres del af opgaven, og derfor er det en mærkelig omvendt problemstilling, når man i motiveringen for alle disse lovforslag ser politikerne ligesom anklage befolkningen for at have gjort noget forkert. Befolkningen har løst sin del af opgaven, og befolkningen hungre ikke efter nye skatter og vil ingenlunde vise forståelse overfor dette her.

Det har vakt en del opmærksomhed, at

[Viggo Starcke.]

foruden socialdemokraterne og det radikale venstre nu også det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen står som anbefaler af denne politik. Mig har det ikke overrasket; jeg har altid egentlig været noget overrasket over at finde det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen som medlem af et liberalt parti. Jeg har altid anset ham for at være en plan-økonom, en statssocialist, en tilhænger af statsopsparring, statsfinansiering, statsinvestering, og derfor er der en vis logisk linie i det, der nu er ved at ske.

Denne samling af lovforslag, særlig alt det, man kan kalde de forbrugsbegrænsende foranstaltninger, er ligesom en generalprøve, ligesom en begyndelse til en omsætningsskat, den lede omsætningsskat, hvoraf vi nu i hvert fald har fået den lede tøjskat. Det er med nogen undren, befolkningen ser, at det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard er med til at gennemføre det. Det ærede medlem har ved tidligere lejligheder bestemt krævet garantier for, at det toldforlig, som der har været snakket så meget om i toldkommissionen mellem socialdemokrater og konservative, ikke bliver gennemført. Jeg har ikke i diskussionen her i dag fået egentlig klarhed over, om dette toldforlig falder bort, og hvis nogen, bl. a. det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, skulle ligge inde med oplysninger i den retning, ville det være rart at vide, om dette toldforlig kommer, eller om det ikke kommer. Når man nemlig gennemfører disse høje tøjskatter, tekstilskatter, manufakturkatter o. s. v., skaber man simpelthen forudsætningerne for en meget betydelig krise indenfor hele tekstil- og konfektionsbranchen. Når de varer, som ligger ude i detail-leddet, er blevet opkøbt, vil på grund af denne voldsomme fordyrelse kunderne holde sig tilbage; der vil indtræde en køberstrejke, folk vil købe mindre i butikkerne, butikkerne vil efterspørge mindre fra fabrikkerne, på fabrikkerne kommer der krise og arbejdsløshed, og så rejses sikkert skrålet om endnu flere skatter. Det er mærkeligt, at man med den ene hånd skaber

en krise og bagefter ved toldforanstaltninger vil prøve at mildne den kun for een bestemt branche, men i virkeligheden forværrer den for resten af befolkningen.

Efter udvalgsbehandlingen af disse forslag må man i det tilsyneladende økonomiske mærke, som hviler over denne politik, glæde sig over ganske enkelte små lyspunkter, der findes: at fodtøj er gledet ud, at barberblade er gledet ud, at de elektriske barbermaskiner er gledet ud; men man må ikke lade sig blænde deraf, det er vinduespynt, hvorved man ligesom skal få det til at glide lettere ned gennem befolkningens hals. I stedet for de afgifter, der var foreslået på fodtøj, kommer der nu reelt en told på fodtøj på 5 pct. Det er dog mærkeligt, hvis denne told rykker ind på fodtøj og på barnevogne i form af en dækningsafgift, at den så rykker ind under medvirken af det radikale venstre. Jeg synes, det er egnet til at forbløffe befolkningen og ligesom egnet til at forberede befolkningen på, at et kommende toldforlig måske også vil glide med.

Det glædede mig forsåvidt, at det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft i dag tog så stærkt afstand fra disse omsætningsskatter, som jo tidligere har været stærkt anbefalet af hans eget parti og også fra venstres side af det ærede medlem hr. Øllgaard og det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen. Jeg ved ikke, om det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft nu er blevet overbevist om, at den slags skatter er skadelige og skal undgås i fremtiden, eller det kun er en bestemt politisk opportunist situation, som får ham til at fremsætte disse udtalelser.

Jeg tror, at handelen ved administrationen af disse love i den kommende tid får en meget stor opgave, nemlig den at sørge for, at kunderne får at vide, hvad der sker, med skilte på varer, med mærkning på varer om alt, hvad der skyldes disse forbrugsbegrænsende omsætningsskatter, sådan at handelen, hvis den er vågen og opmærksom, vil kunne sørge for, at vi virkelig slipper for disse omsætningsskatter, når de to år er gået. Og hvis handelen forstår sin besøgel-

[Viggo Starcke.]

sestid, må den være klar over, at dette er en generalprøve på en virkelig udvidet omsætningskat. Det, som er den virkelige årsag til krisen, nemlig pengepolitikken, er der egentlig ikke sket nogen ændringer i. De besparelser, der er anvist, er altfor små, og det, som f. eks. det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen har talt om så ofte, en udgiftsreform, kan man egentlig ikke sige, at vi endnu har set noget til; måske kommer den.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard og det ærede medlem hr. Aksel Larsen har talt om de militære besparelser. Det militære område er sikkert et område, hvorpå der kan spares meget betydelige beløb, uden at forsvaret forringes, især hvis man ændrer dets struktur indenfor den bestående forsvarsordning ved at gå over til det schweiziske system med en spredning af styrkerne. Så vil meget betydelige beløb kunne spares, uden at forsvarets styrke forringes, men tværtimod dets sikkerhed forøges. Den tro, som det ærede medlem hr. Aksel Larsen har, at det væsentligt er de militære udgifter, som er årsagen til den nuværende såkaldte krise, er noget, som det ærede medlem giver udtryk for, fordi han er ansat til det. Hvis han havde ret, ville det være mærkeligt, at de lande, som har de virkelig store militærudgifter, ikke var fuldstændig ruineret.

Der er det mærkelige, at Schweiz har meget høje militærudgifter, meget højere pr. hoved, end vi har, og Schweiz har et særdeles sundt pengevæsen og meget forstandige økonomer. Jeg har tidligere tilladt mig at anbefale, at Danmark gjorde noget lignende som det, Vesttyskland gjorde for et par år siden, da man tilkaldte en af de fremragende schweiziske økonomer til at bringe orden i pengepolitikken. Dør tænker jeg særligt på professor Röpke i Genève, som var Bonnregeringens rådgiver med det fænomenale resultat, vi har set i Vesttyskland. Det skal ikke være en egentlig nedsettende betragtning af vor nuværende højtærede finansminister, men jeg tror, at hvis den høje regering ville gøre det samme, som den vesttyske regering gjorde, og indhentede råd hos professor Röpke, ville den linie på pengepolitikken område, som hidtil er fulgt, blive ændret til det bedre.

Under første behandling af disse lovforslag rettede jeg et spørgsmål til den højtærede finansminister, som jeg ikke fik svar på. Det var dette, om finansministeren er i stand til at give noget skøn over, hvor stort et beløb den kolossale nye administration, som disse lovforslag vil medføre, vil andrage, for det er meget betydelige summer.

I den strenge offentlige sparsommelighed er det så besværligt at finde enkelte punkter at slå ned på. Nu byder man befolkningen, at den skal spare; den skal nedsætte sit forbrug i medfør af en række love, som vil virke generelt overfor et bredt udsnit af befolkningen. Var det ikke værd, om den høje regering tog den tanke op at nedskære de offentlige udgifter ved at nedskære samtlige ministeriers budgetter med 5 eller 10 pct. og lade dem administrere derefter? Det er de vilkår, man byder befolkningen.

I sin tale i dag spurgte det ærede medlem hr. Aksel Larsen, om de millionbeløb, der ligger i vejfonden, er tilstede. Jeg vil henlede det ærede medlems opmærksomhed på, at det ærede medlem hr. Tholstrup tidligere på retsforbundets vegne har peget på, at disse penge er brugt. De er væk. Hvis de skal udbetales igen, ligesom det radikale venstres tvangssopsparring, skal de hentes i nye skatter hos befolkningen, så at den får lov at betale dem en gang til, og akkurat det samme vil komme til at ske med de opsparingsbeviser, som man nu vil uddele til befolkningen. Disse lovforslag vil give stigende priser, de vil indvirke på pristallet, hvis ikke man ved bestemte lovforanstaltninger holder dem udenfor pristallet, og når man så giver befolkningen disse opsparingsbeviser, glemmer man at fortælle, at når pengene skal udbetales til sin tid, kommer folk selv til at betale dem gennem nye skatter med renter og rentes rente.

Vi vil gerne tiltræde de forbedringer, som set fra vort synspunkt findes, efter at disse lovforslag har været til udvalgsbehandling, nemlig, at fodtøj, barberblade og elektriske barbermaskiner er gået ud, men vi anser det for at være meget små fremskridt, og vi vender os mod det tilbageskridt, der ligger i den voldsomme forøgelse af tolden på te.

Når disse forskellige ændringsforslag kommer til afstemning, vil vi stemme imod ændringsforslag nr. 8 til § 14 i lovforslaget om

[Vigo Starcke.]

forbrugsbegrænsende foranstaltninger og imod ændringsforslag nr. 1 til § 1 i lovforslaget om ændringer i toldloven om den stærke forhøjelse af tolden på te.

Vi er som sagt imod disse lovforslag som helhed. Vi mener, at de vil gøre ondt værre, at de vil skabe en krise, hvor der egentlig ikke er nogen krise, og at de aldeles ikke rører ved det, der egentlig er årsagen til de pengepolitiske vanskeligheder.

Thorkil Kristensen: Før jeg udtaler mig om de foreliggende lovforslag, vil jeg gøre nogle få bemærkninger om den økonomiske baggrund, på hvilken disse foranstaltninger må ses.

Man kunne vel indtil sidste sommer og tildels indtil sidste efterår sige, at den valutakrise, vi havde her i Danmark, var selvforskyldt. Der var ikke i det internationale økonomiske forhold noget, der gjorde det nødvendigt eller velbegrundet, at valutastillingen skulle gå sådan tilbage, som den begyndte at gøre sidste forår og sommer. Det var begrundet — det tror jeg — i dag er almindelig enighed om — i den afsvækkelse af finans- og senere pengepolitikken, som var sket i de senere år. Jeg har tidligere haft lejlighed til — også fra denne talerstol, senest som venstres ordfører i finanslovdebatten i efteråret — at gøre rede for mine og venstres synspunkter med hensyn til disse sager, og jeg behøver ikke at gentage, hvad jeg sagde ved den lejlighed.

Der er imidlertid fra efteråret indtruffet en ændring i situationen. Indenfor landet er der gennemført både en kreditstramning og en finanspolitisk stramning gennem foranstaltninger i juli og september, gennem nedsættelse af obligationskurserne o. s. v., men samtidig er der sket en alvorlig forringelse i vort internationale bytteforhold, forholdet mellem vore eksport- og importpriser. Indtil oktober sidste år var dette forhold omtrent uforandret i forhold til 1953, men siden er det under indtryk af den store internationale efterspørgsel efter råstoffer blevet væsentligt forringet. Beregnet på det, man kalder kontraktpriserne, var bytteforholdet i vor udenrigshandel i februar måned i år kun 72 mod 78 i samme måned i 1954. Det er en meget betydelig forringelse af et bytteforhold, der i forvejen var dår-

ligt, sammenlignet med hvad det før har været, og derfor er det ikke underligt, at valutaproblemet stadig giver anledning til bekymring.

Man ser da også af den økonomiske årsoversigt, at regeringen, og jeg tror med rette, regner med, at indeværende år under dette dårlige bytteforhold, som måske kan blive endnu dårligere, vil give anledning til meget store vanskeligheder. Med rette, synes jeg, er den økonomiske årsoversigt holdt i forsigtige vendinger. Der er i virkeligheden en meget stor usikkerhed i bedømmelsen af disse ting, da så store internationale faktorer spiller ind, og Danmarks økonomi er jo meget følsom overfor svingninger i høsten og overfor svingninger i de internationale prisforhold. Jeg skal derfor ikke fremsætte nogen spådom om valutaudviklingen i de nærmeste måneder, og jeg tror, det vil være klogt, at man ikke lægger sig for fast på bestemte meninger derom.

Når det er så alvorligt, er det, dels fordi vi i øjeblikket har en meget ringe valutamæssig reserve eller international likviditetsreserve, dels fordi dette kommer ovenpå en lang række år, der har vist, at den normale årlige opsparing her i landet har svært ved at strække til til de investeringsbehov, et moderne samfunds økonomi kræver.

Der er dem, der har fremsat den opfattelse, at opsparingen her i landet i forhold til før krigen er steget; senest har professor Jørgen Gelting gjort en sådan opfattelse gældende i „Politiken“. Det er imidlertid ikke rigtigt. Jeg tror, at der her sker en forveksling af den tendens, man har kunnet konstatere i bruttoopsparingen, og den, der må konstateres, når man går ned til nettoopsparingen, som jo til syvende og sidst er den mest dominerende faktor. Forholdet er det, at man for at komme fra brutto- til nettoopsparingen må fradrage de årlige vedligeholdelser og afskrivninger, det slid, der sker på samfundets bygge- og produktionsapparat, og disse årlige afskrivninger er her som i andre moderne lande steget betydeligt i de senere år. Derfor har vi den ejendommelige situation, at medens bruttoopsparingen i procent af nationalproduktet er steget fra ca. 19½ i 1930erne til ca. 21 i efterkrigsårene som helhed, er nettoopsparingen, når afskrivningerne trækkes fra, faldet fra ca. 8½ pct. i 1930erne til ca.

[Thorvil Kristensen.]

7½ pct. i efterkrigsårene. Dette skyldes, at afskrivning og vedligeholdelse efter statistisk departements skøn, der naturligvis kun er et skøn, var omkring ved 11 pct. af nationalproduktet i 1930erne, men mellem 13 og 14 pct., gennemsnitlig vel ca. 13½ pct., i efterkrigsårene.

Jeg finder anledning til at pege på det forhold, at der tilsyneladende i vor økonomi kræves en stigende andel af nationalproduktet til erstatning af det årlige slid på boliger og maskiner og anden kapitalmasse. Man kan spore en lignende tendens i andre lande, og det er det, der gør, at der stilles større krav til den årlige opsparing. Det hænger naturligvis sammen med, at jo længere vi i den moderne erhvervsudvikling kommer frem med hensyn til omfanget af vort produktionsapparat, des større krav stilles der alene til dets fornyelse, og des større indsats skal der til, hvis man udover fornyelsen også skal have en forøgelse, der kan give en større produktion og en forhøjet levestandard. Det er vel dette, der bl. a. forklarer det bemærkelsesværdige forhold både her og i mange andre lande, hvor det er undersøgt, at den stærke årlige stigning i produktionen pr. indbygger, som man konstaterede i industrialismens barndom, efterhånden mange steder er blevet noget afsvækket.

Jeg har nævnt disse ting sammen med det rent aktuelle, fordi det understreger det, som for mig er en afgørende betragtning, nemlig, at der i vort valutaproblem er to elementer. Der er et akut element, fordi vi i øjeblikket har et meget dårligt bytteforhold og meget, meget små reserver til at imødegå denne situation med, men der er også et langtidsmoment, et langtidsproblem, som vi ud fra lang tids erfaring må imødesee med nogen bekymring. Derfor må naturligvis også en fuldstændig løsning af vort valutaproblem være af dobbelt art. Vi må tage stilling til det akutte valutaproblem ved gennemførelse af forbrugsbegrænsende foranstaltninger. Skal det hjælpe tilstrækkeligt, må de være betydelige, og det haster med at få dem gennemført. Men naturligvis må vi ikke herover glemme at få den sikring, som det er muligt at få, af en større fasthed i vor økonomiske politik fremover; vi vil hermed

bedre end hidtil være i stand til at tage langtidspølsen i betragtning.

Derfor har jeg også mange gange i de seneste måneder i taler både her og andre steder udtalt ønsket om at komme bort fra den svingende økonomiske politik, vi har haft i efterkrigstiden, over til en politik af større fasthed og kontinuitet. En vis stramning i finanspolitikken må åbenbart med vor svage opsparingsstilling være det normale her i landet i den periode, vi er inde i. Derfor var jeg glad for, at man i det udvalg, der har været nedsat til behandling af de foreliggende lovforslag, også kom ind på at drøfte statens udgiftspolitik på forskellige områder, ikke mindst på det område, der spiller en så stor og voksende rolle i disse år, nemlig hele boligpolitikken, boligstøttelovgivningen og huslejepolitikken.

Under de drøftelser, der fandt sted i udvalget, gjorde jeg for mit vedkommende, hvad jeg mente at kunne gøre for, at disse drøftelser skulle munde ud i en slags overenskomst, forståelse eller aftale, hvad man nu vil kalde det, mellem de fire partier i udvalget. Denne overenskomst eller forståelse skulle gå ud på, at med de forskelligheder, der iøvrigt kunne være i vore synspunkter, var vi enige om, at i en række år frem i tiden ville en forsigtig økonomisk politik være nødvendig. Vi talte i denne forbindelse om forskellige bespareelsesproblemer, men vi talte navnlig om huslejen, som det er nødvendigt at forhøje, ikke blot for at komme til en mere normal tilstand, sådan at vi kan ændre boligstøttepolitikken, men også fordi den kunstigt lave husleje utvivlsomt er en af de faktorer, der har bevirket et for stort forbrug her i landet. Vi talte i denne forbindelse tillige — og det skulle en sådan overenskomst eller forståelse også gå ud på — om en begrænsning af statens store og voksende udgifter til boligstøtten.

Venstres ordfører her i salen, det ærede medlem hr. Alfred Bøgh, har både i dag og forleden givet udtryk for, at venstre ønsker en reduktion med afvikling af denne boligstøtte for øje. Jeg deler dette synspunkt. Det drejer sig naturligvis foreløbig om at få bremserne sat i, og en overenskomst om et stykke vej fremover skulle der vel trods forskellige udgangspunkter, håbede jeg, være mulighed for, men meget vigtigt var

[Thorkil Kristensen.]

det også, hvis vi skulle nå en forståelse, der kunne skabe tryghed, at komme ind på at tale om selve byggeriets omfang. En af de ting, der gjorde, at vor valutastilling sidste år blev så anspændt, var jo, at der var sat for meget byggeri i gang, så vi fik sortbørs-lønninger, og at der gennem byggeriet pumpedes en købekraft ud, som var med til at skabe den altfor store efterspørgsel, ikke mindst på forbrugets område, som er en hovedårsag til valutastabiliteten. Derfor måtte vi tale om byggeriets omfang, vi måtte nå til en forståelse med hensyn til, i hvilket omfang den højtærede boligminister i de kommende år kunne give lånetilsagn i henhold til boligstøtteleven, og i hvilket omfang han kunne give igangsættelsestilladelser, fordi det til syvende og sidst er dette, der bestemmer, hvor meget byggeri der til enhver tid vil være i gang.

Vi måtte også tale om de obligationssalg, hvorigennem byggeriet, der finansieres af staten, jo for en stor del finansieres i sidste instans, for selvom der er et løbende overskud på statsbudgettet i disse år, er et meget stort obligationssalg nødvendigt for at neutralisere den forøgede af pengemængden, som de store boligstøttelån skaber. Derfor måtte en overenskomst også omfatte en forståelse med hensyn til omfanget af det obligationssalg, som det vil være påkrævet at stille efter i de kommende år. Det ville være meget ønskeligt, om en sådan rammeoverenskomst, eller hvad man nu kan kalde det, kom til at række flere år frem i tiden, ja, gerne længere end de 2 år, som nogle af de her foreslåede love skal gælde, helst en 3—4 år frem i tiden eller noget lignende — jeg vil gerne i denne forbindelse sige: helst et stykke udover det næste valg, hvornår det så end måtte komme. Jeg tror, det ville have en gavnlig indflydelse på den valgkamp, der vil komme til at gå forud for det næste valg. Jeg tror, at en sådan overenskomst mellem de afgørende partier i denne sal ville have bidraget til skabelsen af en større tillid i dette land — og måske også andre steder — til vor økonomiske politik. En sådan større tillid er ikke blot tiltrængt, men den ville i sig selv naturligvis være en af de faktorer, der kunne bidrage til at skabe en bedre udvikling fremover.

Jeg tror, at også rent politisk ville en sådan overenskomst have været en vigtig og værdifuld faktor. Det var det, jeg sigtede til med, hvad jeg sagde om den kommende valgkamp, hvornår den så end måtte komme, fordi jeg tror, at hvis de afgørende politiske partier havde talt sig tilrette om nogle nødvendige retningslinier, ville det begrænse den undertiden noget uheldige konkurrence dem imellem, som har præget vore valgkampe, ikke mindst i 1953. Det ville måske så have afsløret sig, at afstanden mellem de standpunkter, som disse partier har med hensyn til de væsentlige ting, ofte er mindre, end det kan ses i den politiske debat og i dagspressen. Det hænger naturligvis sammen med, at afstanden økonomisk og folkeligt mellem samfundsklasserne lykkeligvis er blevet mindre, ikke mindst i løbet af dette århundrede.

Det lykkedes desværre ikke i det nedsatte udvalg at opnå en sådan overenskomst. Jeg beklager det meget. Det vil betyde, at den tiltrængte sikkerhed for den politiske stabilitet og den økonomiske politik fasthed ikke kan blive så god i den nærmeste fremtid, som det ville have været muligt, hvis vi kunne have talt os tilrette om en sådan overenskomst. Nu må vi nøjes med en ringere sikkerhed for en fortsat stabil økonomisk politik, end det ville have været muligt at opnå, hvis vi kunne have talt os tilrette om disse ting. Jeg håber, at det må kunne ske en anden gang.

Medens vi venter på dette, må vi naturligvis vende os til det andet store problem, jeg har talt om, det akutte valutaproblem, det, hvis løsning haster så meget. Det er på dette akutte valutaproblem, de foreliggende lovforslag sigter. Hvis vi kunne have indrammet dem i en aftale af den art, jeg taler om, kunne vi have taget mere hensyn til langtidsproblemet, end det nu er muligt, men nu må vi se at få det bedst mulige ud af situationen og så gøre ved det akutte, hvad vi kan.

Hvis jeg i dag var medlem af en regering, måtte jeg lægge afgørende vægt på hurtigst muligt at få gennemført betydelige forbrugsbegrænsende foranstaltninger. Jeg mener derfor også, at vi, der ikke for tiden er medlemmer af en regering, har en pligt til at medvirke til, at dette kan ske. Det er begrundelsen for, at jeg er nået til det

[Thorvil Kristensen.]

standpunkt, at jeg måtte stemme for de her foreliggende lovforslag, selvom jeg naturligvis, ligesom mit partis øvrige medlemmer, på væsentlige punkter har andre meninger end den siddende regering og det parti, der dækker den.

Jeg tror i det store og hele, at hvis jeg i dag havde siddet med ansvaret for vor finanspolitik, ville jeg have ønsket gennemført afgiftsforslag o. lign. af samme karakter som dem, der foreligger. Man kan altid tale om enkeltheder, men jeg synes ikke, det har nogen interesse, at jeg kommer nærmere ind herpå. Jeg skal kun nævne en enkelt ting. Det er den, at medens jeg mener, det er rigtigt, når vi nu skal gennemføre alvorlige foranstaltninger, at motorafgifterne da kommer med, ville jeg have foretrukket en højere afgift på selve vognene, altså højere vægtafgift, og lidt lavere afgift på benzinen, idet jeg har den samme opfattelse, som jeg forstår der er givet udtryk for i motorkommissionen. Det lod sig ikke gøre.

Noget af det mest betænkelige i det kompleks, der nu foreligger, er efter min mening de sparebeviser, den høje regering har ment det nødvendigt at foreslå udstedt. Vi ved naturligvis allesammen, hvad det er for vanskeligheder vedrørende pristalsproblemet, der har gjort, at regeringen ikke kunne vælge en stærkere fremgangsmåde, nemlig den simpelthen at foreslå, at de her foreslåede afgifter ikke skulle indregnes i pristallet. Vi har tidligere, nemlig i 1950—51 — og jeg kan sige af tilsvarende grunde — måttet anvende en bunden opsparring som et led i forbrugsbegrænsende foranstaltninger, men for hver gang dette gøres, bliver det naturligvis mere betænkeligt, fordi det forøger mængden af de cirkulerende papirer, der i de kommende år skal indfries. Jeg beklager derfor, at det har været politisk nødvendigt for den høje regering af hensyn til de faktorer, som jeg meget vel forstår eksisterer indenfor regeringspartiet, at vælge den foreslåede fremgangsmåde. Jeg har så kun det håb, at det, der her sker, med de ulemper, vi alle kan se det indebærer, kan bidrage til i befolkningen at vække forøget opmærksomhed, forøget forståelse på dette område og dermed måske bane vej for den nyorientere-

ring i synet på pristalsreguleringen og dens problemer, som vi utvivlsomt trænger til.

Det ville, som mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Alfred Bøgh, har sagt, have været ønskeligt i højere grad at få besparelser med som led i de foranstaltninger, der her er foreslået.

Jeg deler ganske de principielle betragtninger, det ærede medlem hr. Alfred Bøgh har fremsat herom. Det hænger sammen med det syn, vi har på den økonomiske politik, at det naturligvis må være meget betænkeligt, hvis statsbudgettet skal blive ved med at vokse og vokse og dermed formindske og udviske det økonomiske ansvar, der hviler på den enkelte borger. De principielle synspunkter, det ærede medlem hr. Alfred Bøgh fremførte om disse forhold ved første behandling forleden dag og nu ved anden behandling, deler jeg.

Det, jeg i dag har været uenig med mit parti om, er kun, hvilke konkrete konklusioner vi skal drage af den rent øjeblikkelige politiske situation og dens muligheder overfor vore økonomiske problemer. Der er ikke tale om en forskel i synet på de økonomiske retningslinier — det skulle iøvrigt fremgå af mange taler, jeg har holdt, bl. a. fra denne talerstol. Derfor beklager jeg, at den uenighed, der er kommet til orde i dag, har givet anledning til så megen sensation i pressen. Beklageligvis måtte jeg, for ikke at give mine kolleger i udvalget et urigtigt indtryk af min stilling, give denne tilkendende i aftes under vore forhandlinger, da man gik i gang med behandlingen af selve lovforslagene, og uheldet ville, at det skete, lige før de store morgenblade skulle til at gå i trykken; derfor er denne begivenhed, må jeg måske tilføje, blevet forsidestof, diskussionsemne og billedstof i pressen i en grad, som jeg beklager. Jeg gør det også af den grund, at det dog gerne skulle være sådan i dette frie land, at politikere kan tage selvstændige standpunkter og i visse tilfælde, selv i vigtige sager, tage et andet standpunkt end det, der er deres partis flertals, uden at dette bliver betragtet som noget unaturligt; vi hører dog ikke til de lande, hvor ensretning er i høj kurs. Jeg håber, det må blive ved med at være sådan, at det anses for en naturlig ting, at alle medlemmer af alle politiske partier i dette land kan anlægge en selvstændig vurdering, selv-

[Thorkil Kristensen.]

om det af og til kan føre til, at de kommer til at tage en anden stilling end flertallet af det parti, de tilhører. Derfor beklager jeg den omtale, der har været i pressen, og jeg udtaler det håb, at der ikke vil blive drevet politisk spekulation imod mit parti på grund af det skete — jeg synes egentlig heller ikke, det ville være passende.

Jeg vender tilbage til besparelserne. Det er rigtigt, at vi har sagt en del herom; men det er klart, at det er et meget vanskeligt spørgsmål, for de store udgiftsforøgelser, der har fundet sted gennem en lang årrække, er forårsaget af en række enkeltbegivenheder, ofte kommet i små og næsten umærkelige ryk. Det er derfor ikke let i en fart at komme af med mange af disse, som efterhånden udgør et sammenhængende system. Derfor har jeg på den tidligere regerings vegne brugt ordet „udgiftsreform“, hvori ligger, at vi skal tage vor udgiftspolitik op til eftersyn i sammenhæng for at finde ud af, på hvilke områder vi efterhånden af forbigående årsager har fået udgifter, der ikke egner sig til at være permanente. Jeg har også i forskellige samråd, bl. a. et par stykker i øjeblikket, i finansudvalget fremdraget punkter, hvor jeg håber det vil være muligt at nøjes med mindre udgifter end af regeringen foreslået. Sådan må vi se på tingene efterhånden. Jeg tror, vi kommer til at se på dem mere, om jeg så må sige, politisk end det spareudvalg, der var en del på tale her ved første behandling, og som har holdt sig til de mere tekniske områder. Det er klart, at når man kommer til de mere politiske betragtninger, kommer man også til noget, der gør mere ondt, men jeg tror, det bliver nødvendigt i fremtiden, hvis vi ikke skal blive ved med at lade summen af skatter og afgifter stige på en farlig måde. At det kan være svært i praksis, har vi alle set mange gange. Jeg minder om den behandling af sygehusloven, som fandt sted fornylig, men der er mange andre eksempler.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard har i sin tale fornylig i forbindelse med spørgsmålet om besparelser også nævnt forsvaret. Jeg var glad for, at det ærede medlem gjorde dette i en moderat tone og, såvidt jeg forstod det, ikke ville udnytte den vankelige situation, regeringen er kommet i, til at presse den til betydelige reduktioner,

der ville forandre den forsvarspolitiske linie, som er fastlagt af et stort flertal i tinget. Iøvrigt er det klart, at der må være en forskel i vore synspunkter, da det radikale venstre jo har et syn på hele vor forsvars- og udenrigspolitik, som mit parti ikke deler. Det er klart, at vi må være glade for alt, hvad der kan opnås af rationalisering på ethvert område, også på forsvarets, men jeg for mit vedkommende må sige, at jeg vil være imod enhver tendens til i øjeblikket at forringe den forsvarsindsats, Danmark er i stand til at gøre. Jeg har tidligere haft lejlighed til at udtale mig mod de forringelser, der fandt sted i efteråret med hensyn til tjenestetid og visse andre ting, og jeg har stadig det samme synspunkt.

Så meget om det aktuelle. Tilbage bliver det beklagelige, at vi ikke i den foreliggende situation har fået så megen sikring af udviklingen længere fremover, som jeg egentlig tror de fleste af os fandt ønskelig. Jeg har i denne situation naturligvis måttet overveje, om vi i mangel af den forståelse, jeg talte om før, dog kunne få noget, der til en vis grad — til den grad, som situationen nu engang tillader — giver en erstatning for den. I denne forbindelse tillod jeg mig i aftes i udvalget at rette en henstilling til den høje regering; jeg vil gerne gentage denne henstilling her. Ganske vist er ansvaret for vor økonomiske politik jo et ansvar, der omfatter alle partier og alle medlemmer i det høje ting, men det er nu engang den til enhver tid siddende regering, der har ledelsen både af administrationen og normalt også af lovgivningen, og derfor er det naturligt, at hvis man skal rette nogen henstilling vedrørende det opnåelige på disse områder, må den adresseres til den siddende regering. Det ville også være naturligt her at tilføje, at denne regering — navnlig i den første tid af dens levetid — har været genstand for en betydelig kritik både for den valgkamp, der medvirkede til, at den kom til magten, og for den politik på boligområdet og på obligationssalgets område, som efter min mening havde bidraget stærkt til valutavanskelighederne. Jeg har tidligere deltaget i den kritik, der på disse områder blev rettet mod socialdemokratiet og den siddende regering, og jeg vedstår også i dag, hvad jeg tidligere har sagt herom, men det må i sandhedens interesse erkendes, at den

[Thorkil Kristensen.]

høje regering siden juli måned i fjor både på penge- og finanspolitikens område i ikke ringe omfang har taget reb i sejlene, og det er jo et yderligere skridt i denne retning, som finder sted med de lovforslag, vi i dag behandler.

Alligevel tror jeg, det vil være meget vigtigt, hvis regeringen kan bidrage til at skabe tillid til, at en sådan fastere linie ikke blot vil blive gennemført i den nærmeste tid, men også vil blive fastholdt i den tid, det er nødvendigt — efter min mening i lang tid. Derfor er det, jeg henstiller til den høje regering, at den uanset sine tidligere synspunkter bidrager, hvad den kan, til, at vi kommer et stykke vej frem på de områder, jeg har talt om. Det drejer sig om huslejens forhøjelse, og det drejer sig om en revision af boligstøttelovgivningen. Jeg var glad for, at den højtærede finansminister i sin fremsættelsestale forleden brugte ordet besparelser i forbindelse med statsstøtten; det er større imødekommenhed, end vi tidligere har mødt. Vi mødte den igen i udvalget, og jeg håber, der må komme realiteter ud af dette under de kommende forhandlinger vedrørende boligstøttelovens revision. Men det drejer sig også om boligstøttelovens administration, og her peger jeg igen på byggeriets omfang, på de lånetilsagn, der gives, og på igangsættningstilladelserne, og jeg peger igen på obligations-salget, som bør håndhæves sådan, at pengemængden ikke får lov at stige på en måde, der vel kan være behagelig, men som er farlig, fordi der skabes en efterspørgsel, der vil danne grundlaget for nye vanskeligheder. Jeg tror, den høje regering ved beroligende erklæringer, som vil blive efterfulgt af handling — og det bør erklæringer jo, når de kommer fra ansvarsbevidste politikere — kan bidrage adskilligt til, at der her i landet kommer tillid til, at vi nu er på vej imod en fastere politik.

Det ville glæde mig, om den højtærede statsminister ville finde anledning til her i dag at udtale sig om sit og regeringens syn på de betragtninger, jeg her tilsidst har fremdraget.

Jeg skal til slut anbefale, at man nu ved anden behandling stemmer for de i betænkningen stillede ændringsforslag, og at man ved tredje behandling vedtager de forelig-

gende lovforslag i den skikkelse, de herefter har fået.

Erik Eriksen: Jeg skal ikke i særlig grad forlænge debatten, men alligevel er der et par bemærkninger, jeg gerne ville gøre; jeg skal gøre det meget kort.

Jeg har ønsket ordet, fordi det jo naturligt har vakt nogen opmærksomhed, at min partifælle, det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, i dag indtager en stilling, der er afvigende fra venstres. Jeg må måske også have lov at sige, at en del af den reportage, jeg har set, og en enkelt lederartikel oven i købet, er så fantasifuld og så fejlagtig, som noget kan være, hvad altså også det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen her for et øjeblik siden selv beklagede.

Naturligvis er jeg ked af, at det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen har indtaget den stilling, han har, og denne beklagelse deles af hele venstre. Jeg tror imidlertid, jeg kan sige — og vel navnlig kan sige det efter den tale, det ærede medlem nu holdt — at forskellen mellem hans og venstres syn vistnok ikke ligger i bedømmelsen af landets økonomiske situation, det for store forbrug og årsagerne dertil, men derimod ligger i synet på regeringen og dens vilje til at gøre den indsats, der er eller bliver nødvendig.

Må jeg her — for at illustrere partiets tankegang — have lov til at nævne gangen i forhandlingerne i disse dage. Regeringen ville først have afgifterne vedtaget, men venstre måtte nære det ønske at — om jeg så må sige — gå den anden vej. Vi ville først have foretaget en dybtgående ændring af byggestøttelovgivningen og de problemer, der iøvrigt knytter sig til den. Vort synspunkt er, at denne lovgivning gennem sine hidtidige virkninger er af en sådan beskaffenhed og har et sådant ansvar for den faretruende udvikling, vort samfund er inde i, at det var på dette område, der måtte sættes ind, også for at begrænse den økonomiske aktivitet.

Og dernæst dette: før vi vedtog nye afgifter, havde vi det ønske, at vi skulle undersøge og forhandle om, hvor langt vi kunne komme i retning af besparelser, hvor langt vi kunne komme i retning af strækning af statens anlægsudgifter.

Man kan smile ad dette besparelsessynspunkt, men jeg er aldeles overbevist om,

[Erik Eriksen.]

at nødvendigheden af besparelser vil melde sig med meget stor styrke, ligegyldigt hvilken regering der sidder, og jeg er aldeles overbevist om, at de kommende måneders økonomiske og valutariske udvikling nok skal vise det.

Vi har altså i venstre det principielle syn, at det politisk er en forkert udvikling at afkræve skatter og afgifter og derefter fordele dem som tilskud på områder, hvor det ikke er socialt strengt nødvendigt. For mig står det sådan — og det nævner jeg, fordi det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen mener, at afstanden mellem standpunkterne bliver mindre — at det, der opnås gennem den fremgangsmåde, man nu er inde på, er, at velfærdsstaten fremmes; og vi i venstre vil den modsatte vej. Af både saglige og politiske grunde finder vi det nødvendigt i dag at begrænse statens opgaver og statens forpligtelser, og jeg er ikke et øjeblik i tvivl om, at også på de socialdemokratiske bænke skal man nok på et eller andet tidspunkt komme til at erfare nødvendigheden heraf. Jeg er heller ikke i tvivl om, at hvis en privatmand var i den situation, hvori stat og samfund i dag befinder sig, ville han blive nødt til at anlægge netop det synspunkt, jeg her har gjort gældende. Men nu vedtager tinget altså først afgifterne og lader de områder, jeg har nævnt, vente.

Jeg ønsker da at sige, at vi i venstre ikke nærer en så kvalificeret tillid til regeringen, at vi har villet være med til netop denne fremgangsmåde, og at venstre på dette tidspunkt — med den erfaring, vi iøvrigt har indhøstet med regeringen — ikke tør være med til på dette grundlag at give den flere penge. Jeg tror ikke på, at regeringen i den forstand er en angrende synder, at den nu afsværges sin fortid og det program, den er forpligtet af — naturligvis ikke. Jeg indrømmer, at dette er et spørgsmål om tillid eller ikke tillid, og jeg håber naturligvis for samfundets skyld, at det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen har ret i sin bedømmelse af regeringen og dens

hensigter, men personlig kan jeg altså ikke tro det.

Vi har videre den opfattelse, at ekstraordinære skatter og afgifter ikke blot har den kedelige tendens at blive ordinære, men næsten naturnødvendigt driver en socialdemokratisk regering til at påtage sig nye opgaver og yderligere planlægning, for at den kan nå frem til den ændring af samfundsstrukturen, som den bekender sig til, som er dens mål. Vi finder altså, at vi ikke i dette øjeblik har sikkerhed for, hvilken politik eller kurs regeringen vil følge på afgørende, på fundamentale områder. I hvert fald har vi ikke virkelige garantier eller sikring af nogen art.

Summen af disse ord er da den, at jeg må indrømme, at jeg — og venstre — ikke tror på de gode og undergørende virkninger af det, der nu om et øjeblik vedtages. Jeg frygter i virkeligheden, at det skal vise sig at være noget i retning af et illusionsnummer. Men — som sagt — lad os nu vente, og lad os se de kommende måneders udvikling.

Sluttelig kan jeg ikke tilbageholde den bemærkning, at heller ikke jeg er i tvivl om den modtagelse, som disse såkaldte sparebeviser vil få. Det er rigtigt, at de vil åbne vej for en kolossal administration. En kolossal administration vil blomstre op, blot fordi regeringen ikke ganske enkelt har villet holde disse afgifter udenfor pristallet. Der er jo i det hele taget mange problemer, der rejser sig i denne forbindelse. Jeg beklager altså, at problemerne er taget op og behandlet i den rækkefølge, vi har oplevet, og jeg beklager, at regeringen politisk har fået mulighed for at kunne gøre det.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Må jeg først sige til det ærede medlem hr. Erik Eriksen, at det er hurtigt, han skifter meninger, det er hurtigt, formuleringerne ændres. Jeg har ikke til hensigt og havde ikke haft til hensigt at blande mig i diskussionen i venstre eller i pressen omkring de ærede medlemmer hr. Thorkil Kristensen og hr. Erik Eriksen; men de

[Stats- og udenrigsministeren.]

bemærkninger, som det ærede medlem hr. Erik Eriksen har gjort her, foranlediger mig til en kommentar. Da det ærede medlem hr. Erik Eriksen kommenterede det ærede medlem hr. Thorkil Kristensens standpunkt, således som det er udtrykt i morges i „Berlingske Tidende“ — jeg tillader mig et kort citat — sagde det ærede medlem:

„Jeg kan kun sige, at hans stilling formentlig må bero på, at han har et syn på den politiske og økonomiske stilling, der er fundamentalt forskelligt fra venstres.“

Nu siger det ærede medlem her, at han må gå ud fra, det er i vurderingen af regeringen, forskellen ligger. Jeg tror, det ærede medlem skulle have ventet lidt med sin hastige kommentar, og mon egentlig ikke det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen er bedre egnet til selv at begrunde forskellen, end det ærede medlem hr. Erik Eriksen er det?

Hvad er det for en fremstilling, der er givet her i dag både af det ærede medlem hr. Erik Eriksen og det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft? Det er en fremstilling af en regering, der er gået til disse forhandlinger dårligt forberedt, på en mærkværdig måde, stillende en række afgiftsforslag og uden at være opmærksom på alle de vigtige anliggender, der ligger bagved; og så har oppositionspartierne, venstre og de konservative, måttet tvinge denne regering til dog at forsøge at diskutere disse vigtige sager. Er dette rigtigt? Hvem er det, der har opfordret til forhandling? Er det de herrer, eller er det mig? Hvem er det, der i taler ude i landet og herinde har bedt om, at vi gik sammen og talte om tingene? Jeg troede, det var mig! Hvem indbød til forhandling og fik afslag? Hvem anmodede senere om en forhandling og fik afslag? Hvem kom, dagen før disse forslag skulle fremsættes, med forslagene underhånden til partierne og sagde: jeg erkender, at tiden er kort, jeg er villig til at forhandle straks i aften, at gå i gang i alle enkeltheder og på alle områder? De herrer forlangte vort udspil, de herrer forlangte vort oplæg; når det var kommet, skulle man nok være villig til at tage sin stilling; og da det kom, nægtede man også der at forhandle.

Jeg må have lov at sige dette både til

det ærede medlem hr. Erik Eriksen og til det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft. Disse to ærede medlemmer har ført den politik, at der ikke skulle kunne føres nogen politik i øjeblikket. Disse to ærede medlemmer har ført den politik, at det eneste, det drejede sig om, var at få et valg nu. Den politik kan ikke være landets politik og kan ikke være i landets interesse i denne situation. Jeg vil have lov til at sige overfor alle de agitatorisk opsatte påstande, som her er fremsat, at jeg har ud fra den ærligste vilje, i samarbejde med mine regeringskolleger, udfoldet de mest vidtgående bestræbelser for at opnå et bredt anlagt forlig omkring de store økonomiske problemer, som her er sat op; og jeg har aldrig, må jeg sige det, jeg har aldrig i de mere end 18 år, jeg har været her i folketinget, oplevet en udvalgsbehandling som den, jeg har været vidne til her. Det skal de herrer vide, og det skal offentligheden vide.

Der blev fra de herrers side rejst eet problem, som var centralt, boligstøtten og huslejen, og det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft kredsede omkring foliokontoen i nationalbanken uden at kunne konkretisere noget som helst. Dernæst havde man spørgsmålet om besparelser. Hvordan? Ord, ord og atter ord. Jeg siger til offentligheden, og jeg siger til denne sal, at de ærede medlemmer fra venstre og de konservative har intet konkretiseret udover de to ting, huslejen og boliglovgivningen, som vi var villige til at forhandle om, og så børnetilskuddene. Var der andet? Har jeg taget fejl? Var der andet? (*Erik Eriksen*: Ja, der var!). Det var rart at få det at vide. . . . (*Erik Eriksen*: Det skal komme!) . . . for under udvalgsforhandlingerne har de herrer indtaget en forbløffende tavs holdning. Jeg synes, det skal siges til offentligheden her i dag. Jeg vil i hvert fald for mit vedkommende gerne sige det.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen brugte heroppefra den vending, at man kan smile ad besparelæssynspunktet, men det skal nok vise sig at holde. Hvem har smilet ad det? Har vi gjort det under forhandlingerne? Ikke mig bekendt, jeg mener, det i høj grad har været et anliggende og må være et anliggende, som man må tage på med den største alvor, i allerhøjeste grad.

[Stats- og udenrigsministeren.]

Jeg synes ikke, man skal give den fremstilling, som det ærede medlem hr. Erik Eriksen her har givet. Jeg siger dette, fordi jeg samtidig gerne meget vil beklage, at det ikke har været muligt at opnå et firkantet forlig. Jeg havde ønsket det, men det var ikke muligt, sådan som hele oplægget har været. Jeg vil meget henstille, ikke for min egen skyld, ikke for min regerings skyld, men for at vi nu dog kan få ro om vore økonomiske anliggender her — og i udlandet dør, hvor det omtales — at man nu stopper op med at miskreditere. Jeg ser, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen i dag i sin udtalelse siger, at det skal nok vise sig i den nærmeste tid, at det går slet ikke, det går jævnt skidt det hele. Jeg synes, man skal lade være med at sige dette. Regeringen har stillet vidtgående forslag. Ingen regering kan synes, at det er behageligt at stille den slags forslag. Ingen kan synes, det er muntert at komme frem med det, men det skal nu engang gennemføres, hvis vi skal komme nogen vej ud af de vanskeligheder, vi er inde i.

Den grundlinie, socialdemokratiet har antydnet i de forhandlinger, der førtes om boligstøtten og om huslejen i udvalget, vil socialdemokratiet føre videre i forhandlingerne her i folketinget. Jeg forstod på det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, at han havde forhåbninger om, at en afklaring kunne komme omkring den 15. april. Regeringen ville hilse det med tilfredshed og med glæde.

Jeg siger til det ærede medlem hr. Thor-kil Kristensen, hvis tale jeg ikke skal kommentere, at jeg er glad for den saglige baggrundsoptækning, han gav. Jeg siger til det ærede medlem, at alle må være interesserede i, at der nu i de kommende år søges tilvejebragt fasthed og stabilitet i dansk økonomi. Det er regeringens bestemte vilje og hensigt at følge denne linie og søge dette tilvejebragt. Jeg appellerer til det høje ting om at være regeringen behjælpelig i så henseende. Jeg har ikke nogen forestilling om, hvorvidt en konkret formuleret overenskomst eller aftale i denne forbindelse kan være afgørende. Jeg kunne måske tænke mig, at det slet ikke var afgørende, men at der her først og fremmest var spørgsmål om gensidig god vilje og forståelse. Jeg vil gerne

sige, at for regeringens vedkommende er en sådan tilstede.

Må jeg have lov til at gøre en bemærkning til det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft. Det ærede medlem sagde i sine kritiske bemærkninger — berettiget — at behandlingsformen for de forslag, vi har til anden behandling her i dag, ikke opfordrer til gentagelse. Jeg er ikke uenig med det ærede medlem herom, men jeg vil have lov til at sige, at der har været god anledning til at diskutere detaljer i de forslag, der er forelagt. Og når det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft over radioen til det danske erhvervsliv siger, at erhvervslivet ikke kan være tjent med, at dets indvendinger ikke har fået en bedre behandling, end tilfældet er, vil jeg have lov til at sige en ganske bestemt ting, nemlig denne, at hverken venstre eller de konservative har deltaget i nogen form for saglig debat om de fremsatte lovforslag, har ej heller på et eneste punkt fremført synspunkter, som for erhvervslivet måtte være af interesse i forbindelse med drøftelsen og gennemgangen af disse forslag. Det danske erhvervsliv kan høre en kritisk bemærkning omkring behandlingen af forslagene fra venstrepartiet og det konservative folkeparti, men disses repræsentanter i udvalget har forholdt sig tavse. Dør er der ingen bemærkninger fremsat på dette punkt, det må i hvert fald være totalt undgået min opmærksomhed. Hvis det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft skulle have fremsat blot een saglig bemærkning med hensyn til de forslag, der foreligger, på erhvervslivets vegne eller sit partis vegne, så skulle den være undgået min opmærksomhed. Jeg synes, der må være lidt mening i tingene. Jeg kan til nød forstå, at det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft ikke vil stemme for forslagene, det er hans ret, hans politiske ret. Jeg vender mig imod, at medlemmer af et udvalg, som har alle muligheder for at repræsentere deres vælgere, repræsentere deres interesser i en saglig debat og en saglig gennemgang af forslagene, anvender folketingets talerstol til at erklære, at det er helt urimeligt, at erhvervslivets interesser ikke er tilgodeset, og ikke selv med et ord, med en bemærkning, har repræsenteret disse interesser ved nogen gennemgang. Det synes jeg det erhvervsliv, som det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft henvendte sig til, skal vide.

[Stats- og udenrigsministeren.]

Jeg har ikke flere bemærkninger at gøre her. Vi må jo nu have disse forslag ført igennem. Jeg udtaler det håb, at de virkelig må bidrage til den forbedring af vor økonomi, som er fornøden. Nu har vi haft politisk dødvande i dette land i snart et halvt års tid eller lidt længere. Det kan ikke blive ved at gå. Der må være en positiv indstilling fra partiernes side. Man kan være misfornøjet med en regering, man kan være misfornøjet med den ene eller den anden hovedlinie og det ene eller det andet synspunkt, men det må være i det høje tings fælles interesse nu at arbejde i fællesskab på at finde vej fremefter, og jeg erklærer på regeringens vegne, at den er parat til og villig til at yde sit bedste i dette arbejde. Jeg ved ikke, hvornår vi skal have et valgopgør. Det mest sandsynlige er vel, at det bliver om et par år. (*Afbrydelse*). Ja, jeg regner med, at det er det mest sandsynlige, lad os have forskellig mening derom. Hvis nogen ønsker det, kan jeg godt sige $2\frac{1}{2}$ år; det er på det tidspunkt, da den nuværende valgperiode udløber. Skulle vi ikke indstille os på, at spørgsmålet om tillid eller ikke tillid nu passende kunne være uddebatteret? Nu er det det saglige arbejde, de saglige anliggender, det drejer sig om. Nu gælder det een ting: tillid til landets økonomi, og dér kan vi forhåbentlig mødes i et fælles arbejde.

Finansministeren (Kampmann): Vi gennemfører i dag kun en del — det må jeg have lov til at betone — kun en del, omend en væsentlig del, af de valutaforslag, som blev forelagt i lørdags. Jeg mener derfor, at tiden ikke er inde til at gøre det endelige økonomiske resultat af forslagene gennemførelse op. Jeg må også gøre opmærksom på, at vi ved gennemførelsen af forslagene, som de indstilles fra udvalgets flertal — hvilken indstilling jeg takker for — har forringet den økonomiske plan, som er opstillet, med et beløb på omkring 30 mill. kr.

Formanden: Jeg må bede om mere ro i salen!

Finansministeren (Kampmann): Jeg vil skønne, at det, at vi tager fodtøj og barberblade ud af forslagene, vil medføre et provenutab på 35 mill. kr. Der vil dog samtidig

være mulighed for at reducere børnetilskuddene noget, men alt i alt er den forelagte plan forringet med 30 mill. kr. Jeg har under udvalgsbehandlingen taget det forbehold, at jeg vil se resultatet af de fortsatte drøftelser om besparelser, før jeg kan tage endelig stilling til, hvorvidt det bliver nødvendigt at fremsætte nye lovforslag om afgifter eller forhøjelser.

Det er ejendommeligt at tænke sig, at der ved første behandling i lørdags blev talt så meget om besparelser, medens der under udvalgsforhandlingerne — bortset fra en indgående drøftelse af boliglovgivningen, som allerede er omtalt af statsministeren — hverken fra venstres eller de konservatives side blev fremsat besparelsesforslag. Jeg forstår, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen nu vil røbe, hvilke besparelsesforslag der er tale om at stille fra venstres side; hidtil har vi i udvalget kun hørt tale om børnetilskuddene, og det var vel egentlig snart på tide, at venstre mere konkret udtalte, hvor stor en del af børnetilskuddene der burde falde væk.

Det ærede medlem hr. Alfred Bøgh siger, at venstre ikke vil være med til at lægge byrde på befolkningen. Hvad forstår det ærede medlem da ved, at man reducerer børnetilskuddene, er det ikke at lægge en byrde på familier med børn?

Iøvrigt er det ejendommeligt, når man har fulgt diskussionen i udvalget, at det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft, som statsministeren udtalte, ikke er kommet med mange saglige bemærkninger — hvori dog ikke skal ligge, at der er kommet usaglige bemærkninger — men det ærede medlem har ikke på det konservative folkepartis vegne udtalt sig om problemet vedrørende børnetilskuddene, og det var egentlig rart nu at få opklaret, om det konservative folkeparti står bag venstre i denne sag. Mener det konservative parti også, at der kan foretages besparelser ved at nedskære børnetilskuddene?

Formanden: Det er nødvendigt at have mere ro i salen!

Finansministeren (Kampmann): Jeg ventet iøvrigt, at vi under de fortsatte drøftelser kan nå frem til besparelser, således som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard

[Finansministeren.]

også har nævnt det, i forbindelse med den lovgivning, der skal gennemføres på boligstøtte- og huslejeområdet.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard og det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen var iøvrigt begge inde på de militære udgifters omfang og den overgangsperiode, som vi lever i vedrørende de nye våben. Jeg tror ikke, mange i dag er i stand til at overskue alle de problemer, som her kan melde sig i den kommende tid, men det er klart, at der netop i en sådan periode er grund til at disponere forsigtigt og afventende, og i den nuværende økonomiske situation vil det være rimeligt — også i forbindelse med drøftelser på det militære område, som det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen var inde på — at se på alle de muligheder, der er for at rationalisere, og i det hele taget at udvise størst mulig sparsommelighed.

Jeg skal iøvrigt ikke forlænge debatten, men blot svare på et par enkelte direkte spørgsmål til mig.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard nævnte den mulighed i fremtiden at have en nærmere kontakt imellem finansudvalget og mig vedrørende trækket på nationalbanken og obligationssalget. Jeg kan gentage, hvad jeg allerede har sagt under udvalgsforhandlingerne, at jeg naturligvis er villig hertil.

Ingen af de ærede medlemmer har under anden behandling nævnt det spørgsmål, jeg rejste under første behandling vedrørende amtsskatterne. Jeg ved ikke, om det skal forstås derhen, at bl. a. partiet venstre ikke mere er interesseret i dette spørgsmål. Når vi under første behandling rettede opfordring til folketinget om at tage dette spørgsmål op til en snarlig løsning — idet jeg gik ud fra, at landbruget var meget villigt hertil; jeg havde egentlig troet, det var sket under udvalgsforhandlingen, hvad der havde været rimeligt — havde jeg ventet, at man under anden behandling havde givet udtryk for sin opfattelse, men venstre har ikke nævnt spørgsmålet! Efter de forhandlinger, der har været ført med det radikale venstre, har jeg forstået, at man fra denne side er interesseret i en løsning af problemet, og jeg gentager, hvad jeg sagde under første behandling, at vi meget gerne ser, at man på grundlag af det fremsatte forslag ved-

rørende sygehuslovgivningen kommer ind på større tilskud til amter og bykommuner til sygehusene. Jeg vil gerne gentage, at skal dette finde sted, må jeg forbeholde mig at stille forslag om en forhøjelse af den fælleskommunale indkomstskat.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen var utilfreds med ændringsforslag nr. 12 til § 30, som har tilbagevirkende kraft. Jeg forstår ikke rigtigt dette. I går stod det ærede medlem her og beklagede sig over, at der var overført mange varer fra grossister til detailhandlere. I dag stiller vi forslag om, at afgifter for sådanne varer skal berigtiges, og så beklager det ærede medlem sig derover.

Jeg må sige til det ærede medlem hr. Viggo Starcke, at der er ikke tale om, at der lægges told på fodtøj ligesom på barnevogne. Der pålægges en dækningsafgift, som svarer til beskatningen på de materialer, der indgår i barnevogne og fodtøj, som fremstilles her i landet; der skabes altså en ligestilling mellem det indenlandske erhvervsliv og den import, der finder sted fra udlandet på disse vareområder.

Det ærede medlem spørger, hvor store administrationsomkostningerne vil blive. Spørgsmålet er et eksempel på, hvordan det ærede medlem argumenterer, når han siger, at her er tale om kolossale administrationsomkostninger. Hvis det ærede medlem er så overbevist om, at der bliver tale om kolossale administrationsomkostninger, hvorfor spørger det ærede medlem mig så? Hvis det ærede medlem ikke har noget kendskab til, hvor store administrationsomkostningerne vil blive, hvorfor står det ærede medlem så og fortæller landets befolkning, at administrationsomkostningerne vil blive kolossale? Jeg kan gøre det ærede medlem opmærksom på, at netop det, at vi for omsætningsafgiftens vedkommende har valgt engrosafgift, skulle bevirke, at administrationsomkostningerne bliver ret små, og det så meget desto mere, når vi samtidig overfører beskatningen af varer, der hidtil er beskattet i detailledet, til engrosleddet.

Jeg har ikke flere bemærkninger at anføre. Jeg vil dog tilsidst sige, at jeg håber, at vi under de fortsatte forhandlinger vil nå frem til enten gennem yderligere besparelser eller gennem forhøjelse af beskatnin-

[Finansministeren.]

gen at kunne holde den ramme, der blev lagt frem i lørdags, idet jeg ligesom det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen tror, at det ellers er ikke muligt at styrke vor valutastilling på længere sigt.

Ole Bjørn Kraft: Jeg undrer mig over, at den højtærede statsminister blev så vred. Jeg troede, at den højtærede statsministers humør i dag var godt. Det er jo lykkedes for regeringen at få det flertal, som den har stræbt efter. Er der usikkerhed tilstede hos den højtærede statsminister om, at det er så godt, hvad regeringen og et flertal nu beslutter, så det er nødvendigt for ham at tale til medlemmerne af folketinget på den måde, som han efterhånden har fået for vane?

Jeg vil gerne sige til den højtærede statsminister, at i det svar, statsministeren gav mig med hensyn til behandlingsmåden, svarede statsministeren i øst, når jeg spurgte i vest. Det, jeg sagde, var den simple kendsgerning, at sådan som det nu engang var gået, havde der ikke været den fornødne tid til rådighed, og så måtte alle disse deputationer fra erhvervslivet og hele det store materiale, som vi fik, få den skæbne, at der blev meget lidt, for ikke at sige ingen tid til en virkelig gennemdrøftelse af disse spørgsmål.

Jeg vil gerne i denne forbindelse sige til det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, at der er jo ikke tale om, hvorvidt man har læst disse aktstykker igennem, eller hvorvidt den ene deputation har een opfattelse og den anden en anden. Jeg tror, at det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, der jo nok plejer at have nogen sans for, hvad en saglig behandling virkelig vil sige, vil indrømme mig, at i den tid, der var til rådighed til drøftelse af dette store materiale, fik det ikke den behandling, som det burde have fået. Men jeg har ikke vendt mig særlig kritisk hverken mod den højtærede statsminister eller mod det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard; jeg har vendt mig imod, at vi var kommet ind i denne situation, og det har ikke noget at gøre med, at statsministeren siger, at han har tilbudt os underhåndsförhandlinger den ene dag og underhåndsförhandlinger den anden dag. Det, jeg har peget på, er dette, at når situationen

er mellem regeringen og oppositionen, som den er, har regeringen intet krav på, at oppositionen skal gå i underhåndsförhandling. Derfor må vi finde en måde, hvorpå vi også i en sådan situation alligevel kan få den fornødne tid til rådighed, og den må kunne findes.

Der var jo en lejlighed i 1951, hvor den venstre-konservative regering også havde vanskeligheder med afgifterne. Da havde vi nogle konkrete forslag, som vi kunne forelægge, og vi sagde, at indenfor vor plans ramme ville der også kunne komme afgifter, men i det udvalg, der ville blive nedsat, efter at såvel regeringen som oppositionen fra denne talerstol havde haft lejlighed til at gøre de principielle synspunkter gældende, kunne vi drøfte også disse sager. Det er muligt, at det havde været vanskeligere at gøre det på samme måde i det nuværende tilfælde, men det, jeg har henstillet, er blot, at første gang vi igen kommer i en sådan situation — og lad der være lang tid dertil, det håb kan jeg godt dele med den højtærede statsminister, men jeg er ikke så sikker på, at håbet går i opfyldelse — lad os så lægge det tilrette på en anden måde, end det er sket denne gang.

Det er ikke nødvendigt på den måde, som statsministeren gør det, at tale til det høje ting og til den danske offentlighed, for de kendsgerninger, som jeg har fremført, står ganske urokkelig fast. Vi har ikke ført den politik, at der ikke skulle ske noget, men vi har ført den politik, at det, der skulle ske, skulle være af en sådan karakter, at vi havde nogen tiltro til, at det kunne blive en lang tids holdbar politik. Forudsætningerne for, at dette skulle ske, var, at der på de områder, som det ærede medlem hr. Erik Eriksen og jeg gentagne gange har nævnt, boligstøttelovgivningen, besparelseslovgivningen, forholdet til nationalbanken og en række andre områder, skete en sådan udvikling, blev tilrettelagt en sådan politik, at det, der er den egentlige årsag til ulykkerne, blev fjernet i så vidt omfang, som det nu engang er muligt for os. For det er meget godt at ville sige, at bytteforholdet er blevet forandret, og at høstudbyttet ikke har været så godt, og hvad der nu ellers bliver sagt, men hovedårsagen til vore vanskeligheder ligger hos os selv, ligger i den politik, regeringen har ført. Den ligger i

[Ole Bjørn Kraft.]

den kendsgerning, at da man kom til magten, skiftede man retning, så undlod man at træffe de foranstaltninger, som kunne have hindret en inflation, ja, man fremmede den gennem den boligpolitik, man førte, gennem finansministerens opgivelse af at udstede statsobligationer. Dér blev grunden lagt til den udvikling, som er blevet forstærket ved, hvad der senere er sket omkring os.

Det er heller ikke rigtigt — jeg bliver nødt til at sige det, når statsministeren taler på den måde, han gør — at vi ikke har konkretiseret — et ord, som statsministeren har fået en særlig forkærlighed for for tiden — spørgsmålene om nationalbanken og besparelsspørgsmålet. Vi har talt udførligt om, hvad overtrækket i nationalbanken betyder, og at der derigennem, igennem de 517 mill. kr., skabes en inflationstendens, som i virkeligheden modvirker en lang række af de foranstaltninger, vi foretager på andre områder. Thi hvad kan det nytte, at man på det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards forslag vedtager at hense 20 mill. kr., eller hvor meget det er, om måneden, når der så samtidig trækkes på disse penge, og når årsagen til, at disse penge trækkes, bl. a. og i første række er den boligpolitik, som bliver ført? Det har vi talt meget indgående om.

Min partifælle, det ærede medlem hr. Halfdan Hendriksen, har også i udvalget været meget inde på dette spørgsmål, og det førte også til, at det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen var inde på at fremsætte tanker om, hvorledes man bl. a. fra det høje tings side skulle kunne følge disse bevægelser og måske udøve en vis kontrol med dem. Og hvad med hensyn til besparelserne? Hvad jeg sagde i min tale, var dette, at den høje regering, da vi kom ind på en drøftelse af besparelserne, understregede de vanskeligheder, der var. Og det indrømmer jeg, der er store vanskeligheder, men jeg har både her og i udvalget sagt, at man burde tage op til overvejelse, om det, man bygger, det, man sætter i gang, ikke kan gøres billigere, end det bliver gjort, og jeg er overbevist om, at det er muligt — ikke med en bestemt procent den ene gang og en anden den anden gang — at nedsætte det. Vi bad også om en redegørelse for,

hvilke strækninger der havde fundet sted på det civile anlægsbudget, om man kunne fortsætte dermed, eller om der var andre forslag, der skulle komme frem. Vi hørte ikke mere fra regeringen; regeringen mødte anmodningen med kulde, ikke ivrigt samarbejdende for at nå frem til et resultat. Vi måtte få det indtryk, at her var der sket, hvad der kunne ske, og nu skulle der ikke ske mere.

Den højtærede statsminister appellerer til det høje ting og til den danske offentlighed om samarbejde. Jeg tror ikke, at statsministeren — således er det ikke her i landet — behøver at frygte, at nogen på nogen måde vil søge at hindre, at de forslag, som nu bliver vedtaget, kan bringe det bedst mulige resultat. Men det er ikke dette ting, det kommer til at afhænge af, når forslagene engang forlader dette hus. Det er den høje regering, det kommer til at afhænge af; thi disse forslag alene gør det sandelig ikke. Hvis den høje regering fortsætter med at føre en lignende politik som den, den hidtil har ført, med overdrevent boligbyggeri, med overtræk i nationalbanken, hvis den ikke bestræber sig for at gennemføre mere omfattende foranstaltninger, hvis den ikke vil bestræbe sig for også at føre en anden huslejepolitik, hvis den i det hele taget ikke vil sætte sig det mål, som vi har anmodet den om at sætte sig, at nå frem til mere frie forhold på alle områder, så de selvvirkende kræfter kunne komme i virksomhed og vi kunne komme ud af den spændetrøje, i hvilken vi befinder os, så længe den nuværende politik består, ja, så længe kan den højtærede statsminister appellere til det høje ting, så meget han vil; der kommer ikke noget ud af det.

Hvad angår arbejdet i udvalget, drøftede vi jo time efter time det, som måtte være det afgørende, at finde det økonomiske grundlag, som vi kunne enes om. Så lykkedes det den høje regering at få fornøden tilslutning; regeringen havde skabt sig et flertal. Men på det tidspunkt var tiden meget fremskreden, og på det tidspunkt kunne vi, da vi jo ikke ville være med, fordi vore forudsætninger ikke blev opfyldt, naturligvis ikke — det ville også være uberegtiget af os at gøre forsøg derpå — give os til at sinke arbejdet eller komme til at

[Ole Bjørn Kraft.]

øve indflydelse derpå. Da var sagen lagt over i hånden på det flertal, som var blevet skabt.

Bertel Dahlgaard: Jeg kan ikke følge det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft i al hans veltalenhed, men når det ærede medlem taler, som han gør her i aften, nødes jeg til at sige denne ganske stilfærdige ting, at det ærede medlem i disse to dages forhandlinger overhovedet ikke har ydet et eneste bidrag til belysning af et eneste økonomisk spørgsmål. Sandheden må dog frem.

Må jeg iøvrigt sige, at jeg takker den højtærede finansminister for de imødekomende svar, han gav på de bemærkninger, jeg havde fremsat.

Og må jeg så iøvrigt sige i anledning af de taler, der er holdt her af det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen og det ærede medlem hr. Erik Eriksen, at jeg er enig i, at det er forkert at gøre det til en sensation, at det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen har tiltrådt forslagene til den lovgivning, der her er til behandling. Det burde tværtimod ses som en selvfølgelig ting. Det er jo netop rigtigt, det, det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen går ud fra, når han siger, at vi alle, uafhængigt af at vi har forskellige politiske synspunkter, skal kunne samles i den givne situation om at løse en konkret opgave, selvom vi går til opgaven udfra forskellige forudsætninger. Hvis ikke det bliver sådan, hvis ikke det er sådan eller bliver sådan, så ender det politiske arbejde i den rene politiske fordømmelse, og jeg beklager, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen ikke i højere grad synes at være enig med mig på dette punkt.

Jeg hørte med forbløffelse noget af det, det ærede medlem hr. Erik Eriksen sagde. Han sagde, at han vil ikke være med til at give regeringen disse penge, der her er tale om. Det ærede medlem ved, at der bliver ikke givet en rød øre til regeringen. Alle disse penge bliver bundet. Det ærede medlem spørger: Er der ikke sandsynlighed for, at alle midlertidige skatter bliver gjort permanente? Jo, der var sandsynlighed for det, der blev sikkerhed for det, medens det ærede medlem var statsminister. Da blev der gennemført nogle hundrede millioner kroner i midlertidige skatter, og de blev

praktisk talt alle permanente i kraft af det ærede medlems politik.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen siger, at efter hans opfattelse skulle man have begyndt med at undersøge besparelser, før man gennemførte afgifterne. Alle, der har overværet forhandlingerne i udvalget, ved, at overfor det ærede medlem hr. Erik Eriksen og hans partis repræsentanter er der spurgt og spurgt, på hvilke områder de ærede medlemmer ville være med til at drøfte besparelser. Aldrig på noget punkt har vi fået noget svar, måske med undtagelse af, at man regnede med, at børnetilskuddene skulle sættes ned.

Det ærede medlem siger, at man kan ikke blive ved med at opkræve afgifter, der så fordeles som tilskud. Der er altså tilskud, der skal ophæves. Vi har spurgt, på hvilke områder det ærede medlem og hans parti ønsker det. Vi er rede til at forhandle om et hvilket som helst spørgsmål. Aldrig fik vi et eneste svar, ganske som det var tilfældet i efteråret, hvor de herrer satte sig hen og ikke ville forhandle om de ting, der forelå, og hvor det var umuligt overhovedet at få de ærede medlemmer fra venstre og det konservative folkeparti til at give oplysninger om, hvilke foranstaltninger de ønskede.

Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen sagde, at det var jo ikke underligt, at det radikale venstre og han måtte have forskellige anskuelser med henblik på de militære problemer, fordi vi havde et forskelligt syn på udenrigspolitikken. Det er fuldkommen rigtigt, denne bemærkning kan jeg ganske tilslutte mig; men den giver ikke et billede af det spørgsmål, der har foreligget her, og som det ærede medlem kom ind på i anledning af mine bemærkninger. Det, det drejer sig om her, er, at det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen og jeg har forskellige opfattelser af den militære milliardudgifts betydning for landets økonomi; det er det store spørgsmål. Ganske uanset at vi har forskellige anskuelser om militærpolitik og udenrigspolitik, så er det store spørgsmål, hvilken indflydelse denne udgift har på landets økonomi. Det ærede medlem undervurderer efter min opfattelse denne betydning og undervurderer dette forholds betydning for vore valutavanskeligheder. Men vi kan jo nu lade fremtiden dømme os imellem.

[Bertel Dahlgaard.]

Jeg glemte i mine bemærkninger før at sige, at det er en forudsætning for gennemførelsen af den lovgivning, der nu behandles her, og for adskilligt af den lovgivning, som følger efter af hele dette kompleks, at der gennemføres og at regeringen tiltræder — hvad regeringen har givet tilsagn om — et meget betydeligt forøget bidrag til amtens sygehusudgifter, meget betydeligere end det, der allerede er stillet forslag om. Jeg nærer ikke tvivl om, at man ude i landet vil se med fuld tilfredshed på det forslag, som det radikale venstre her har stillet.

Jeg er nødt til at gøre et par enkelte bemærkninger til det ærede medlem hr. Viggo Starcke. Det ærede medlem sagde, at der var sikkert adskillige, der ville undre sig over, at jeg kunne medvirke til en, tekstilafgift. Ja, det er såmænd meget muligt. Jeg kan dog iøvrigt sige, at jeg har en gang før været med til at gennemføre en tekstilafgift, det var i 1940; under en ekstraordinær situation stemte jeg for den, og jeg havde så senere den glæde at kræve denne afgift afskaffet, da forholdene igen blev normaliseret; og den blev afskaffet. Det, det her drejer sig om, er også i en ekstraordinær situation at gennemføre en tekstilafgift; men der er jo det at føje til, hvad det ærede medlem godt kunne have gjort, at det beløb, hvormed tøjet beskattes, gives der erstatning for gennem sparebeviserne, den bundne opsparing, som vender tilbage med renter. Denne opsparing er det offer, som folketingset nu beder befolkningen om at bære.

Det ærede medlem hr. Viggo Starcke spurgte mig derefter, hvorvidt der blev et toldforlig mellem regeringen, socialdemokratiet og det konservative folkeparti. Det var dog egentlig et underligt sted at henvende sig med sådan et spørgsmål! Man kunne synes, at det egentlig var mere naturligt at spørge et af de to ærede partier om det. Ja, jeg kan virkelig ikke sige noget; jeg kan ikke tænke mig andet, end at begge parter er blevet fornuftigere i tidens løb, og i hvert tilfælde i øjeblikket synes det mig

ganske utænkeligt, at vi skulle stå overfor et omfattende konservativ-socialdemokratisk forlig om et af de vigtigste økonomiske spørgsmål; det synes jeg ikke talerne her i dag tyder på.

Det ærede medlem hr. Viggo Starcke var dernæst inde på, at der i kraft af denne tekstilbeskatning gennemførtes en 5 pct. toldbeskyttelse for skotøj. Jeg tror, den højtærede finansminister allerede har gjort opmærksom på, at det er helt hen i vejret, hvad det ærede medlem siger. Der gennemføres ikke allermindste forøget beskyttelse. De 5 pct., det ærede medlem taler om her, er en afbalancering af den forøgede udgift, som den indenlandske skotøjsfabrikation får, fordi læderet er beskattet. Hvis det ærede medlem en dag får tid til at undersøge disse spørgsmål og får lyst til at kende tingene, kan han læse derom i bemærkningerne til § 14 i lovforslaget om forbrugsbegrænsende foranstaltninger.

Dernæst var det ærede medlem så venlig at sige, at vi kendte jo, hvordan det var med disse motorpenge, som var opkrævet og forlængst var brugt, ikke til vejene, men til alle mulige andre ting, fordi statskassen havde lånt dem; det var ganske på samme måde som med den bundne opsparing i 1950 og i 1951: pengene var brugt. Jeg er nødt til at sige til det ærede medlem, at der er ikke et sandt ord i det. (*Tholstrup*: Hvor er de henne?). Det skal jeg sige Dem: cirka halvdelen af disse penge har arbejdet i banker og sparekasser gennem nye udlån på forskellig måde siden dengang, og resten henstår på en bunden konto i nationalbanken. Det ærede medlem vil kunne undersøge det. Jeg skal forresten sørge for, at oplysninger herom bliver omdelt her i tinget en af dagene i forbindelse med tillægsbetænkningen over finanslovforslaget. På den bunden konto henstår 208 mill. kr. Altså, der er slet ikke noget om det. (*Tholstrup*: Hvor er motormillionerne?), Hør, var det nu ikke rigtigt, at jeg svarede på det, det ærede medlem havde spurgt om, og at jeg navnlig svarede på det, jeg har ansvaret for.

[Bertel Dahlgaard.]

Nu har de ærede medlemmer fået de nødvendige oplysninger, og så skal jeg iøvrigt i den henseende sige til det ærede medlem hr. Viggo Starcke, at disse to eksempler er jo — jeg vil gerne sige det så venligt som muligt — udtryk for, hvordan det ærede medlem er en stor vildleder, og at det ærede medlems taler er en karrussel, hvor alene tids-hensyn gør det umuligt at følge det ærede medlem; det er jo sandheden. Men der er vel nok færre og færre, der lader sig vildlede.

Aksel Larsen: Må jeg tillade mig at sige til den højtærede finansminister, at jeg tror, han tager fejl med hensyn til noget af det, jeg har sagt. Jeg tror ikke, jeg så meget har beklaget mig over ændringsforslaget med bestemmelse om skat med tilbagevirkende kraft, som jeg har bedt om oplysninger om, hvorvidt man kan gennemføre noget sådant. Man har ellers altid fra de forskellige sider i denne sal haft så travlt med at sige, at man kan ikke lave love med tilbagevirkende kraft. Det, jeg har sagt om dette spørgsmål, står i hvert fald ikke i modstrid med det, jeg sagde i går. Jeg deler ikke den højtærede finansministers tyrkertro på, at han får nøjagtig besked om alt, hvad der den 13. ds. er udsendt fra grossister, fabrikanter og importører til detailhandelen. Det vil interessere mig at få at vide, hvordan han forestiller sig at han skal få de oplysninger, hvordan han skal få gennemført denne beskatning med tilbagevirkende kraft. Det ville være mere reelt, om finansministeren udtalte sig om det, end at han forsøger at konstruere et modsætningsforhold mellem mine udtalelser i går og mine udtalelser i dag, et modsætningsforhold, som slet ikke eksisterer.

Det er selvfølgelig meget elskværdigt af det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, der som bekendt ved besked om alt mellem himmel og jord, navnlig når det vedrører finansloven, at han vil forsøge at besvare det spørgsmål, jeg stillede til finansministeren, men jeg vil nu helst, at det bliver besvaret af ministeren selv. Jeg vil gerne have at vide — og jeg gentager spørgsmålet — hvor den milliard kroner er henne, som skulle indestå i vejfonden, om den findes, om den er til rådighed for vejarbejder, eller om den

er brugt til andre formål, og i givet fald hvilke.

Og så vil jeg endelig sige til finansministeren, at han glemte — skønt han bestræbte sig for at besvare alt, hvad der var sagt til ham — desværre også at sige noget om den geniale bestemmelse om, at man selv skal hente sine surt fortjente opsparingsbeviser. Der kan jo ikke være tvivl om, at når staten ikke engang selv gider udsende disse opsparingsbeviser til folk, der har dem tilgode, men forlanger, at de selv skal komme og hente dem, vil det gå sådan, at en stor del af dem ikke bliver hentet; følgen deraf er, at de bliver ugyldige, forfaldne, og derved tjener staten penge. Men alligevel opretholder man pristalsforfalskningen. Uanset at man ikke får udstedt opsparingsbeviser i det omfang, man forudsætter ved loven, skal pristallet ikke stige alligevel. Det er et sådant genialt trick, som jeg vil tro — hvis det blev anvendt i ejendomshandler — kunne give stof til en hel serie artikler i de berlingske aviser om lovlig smarte ejendoms-handler. Her er det altså lovlig smarte handler med opsparingsbeviser, det drejer sig om.

Jeg forstår for så vidt godt den meget voldsomme og bitre tone, der er kommet ind i forhandlingerne mellem på den ene side regeringen repræsenteret ved den højtærede statsminister og på den anden side den såkaldte borgerlige opposition; for når såvel regeringen som venstre og konservative lige såvel som det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen går ud fra det samme forkerte grundsynspunkt, nemlig at det er befolkningen, der er skyld i valutakrisen, og derfor bør den straffes ved forbrugsnedskæring, så er der noget hensigtsmæssigt i, at man etablerer det størst mulige skænderi for åbne vinduer for alligevel at give vælgerne indtryk af, at der er milevidt imellem de to fløjes standpunkter.

Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen har i sin tale her sagt noget, som var sagligt og rigtigt, nemlig at det, der er ulykken, er det dårlige bytteforhold. Hverken det ærede medlem eller hans forligspartnere, regeringen og det radikale venstre, eller hans øjeblikkelige modstandere, venstre og konservative, tager imidlertid konsekvensen af denne rigtige konstatering og siger: så må vi også gøre noget for at få

[Aksel Larsen.]

bytteforholdet rettet op. Nej, man siger: der er et dårligt bytteforhold, det er blevet forværret i løbet af det sidste år, det bliver sandsynligvis yderligere forværret, ergo skal vi give os til at plyndre den danske befolkning. Det er det, der er så fuldkommen uanstændigt, så urimeligt, så socialt uretfærdigt, og det er samtidig det, der får os til at sige, at man kan dog ikke selv tro på, at man ved den slags metoder hjælper Danmark ud af valutakrisen. Man kan flytte nogle penge, man kan tage nogle fra dem, der ingen har, og give til dem, der har, men overvinde valutakrisen ved den slags foranstaltninger kan man ikke. Det kan man kun, hvis man går den vej, som vi kommunister har anvist, hvad der desværre endnu ikke er nogen udsigt til.

Må jeg slutte med en bemærkning til det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, som retfærdiggjorde sin stilling med, at vi skulle nødig have ensretning i det politiske liv her i dette land. Det lyder så umådelig smukt, men jeg ville ønske, at det ikke kun gjaldt, når der var spørgsmål om, hvorvidt det var taktisk klogt eller ikke taktisk klogt for de konservative og venstre at slutte forlig med denne regering. Jeg ville ønske, at det også gjaldt, når det drejede sig om noget større og noget mere vigtigt. Jeg ville ønske, at der var adskilligt flere medlemmer af såvel venstre som af andre partier i denne sal, der ville lade være med at lade sig ensrette, men stemme efter deres overbevisning, når spørgsmålet om Danmarks udenrigspolitik, Danmarks militærpolitik, Danmarks forhold til Atlantpagten og spørgsmålet om tysk genoprustning var til behandling. Det har vi desværre oplevet altfor lidt af, og jeg har ikke indtryk af, at det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen har været særlig interesseret i, at de ikke få medlemmer af venstre, der har en fra hans afvigende mening i sådanne spørgsmål, skulle undlade at lade sig ensrette ved sådanne afstemninger.

Viggo Starcke: Jeg vil gerne takke for den højtærede finansministers svar til mig, men sige, at jeg ikke deler hans anskuelse, at administrationen af disse nye love vil blive meget lille. Jeg tror, den vil blive stor. F. eks. vil denne nye idé med sparebeviserne

give en meget stor administration, især nu, da det er blevet indført, at folk selv skal komme og hente dem; det vil skabe en masse kontorvæsen, og man burde måske i virkeligheden overveje, om det ikke var billigere at lægge dem i konvolutter og sende dem ud med posten.

Når den højtærede finansminister og senere det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard ville bestride, at den 5 pct.s dækningstold, som omfatter fodtøj, indeholder en toldbeskyttelse, vil jeg derved sige, at jeg tror, at hverken den højtærede finansminister eller det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard har ret. Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard kalder mig en vildleder og står op her og vil vejlede befolkningen, idet han siger, at denne 5 pct.s told på fodtøj skyldes, at der skal skaffes en dækning af hensyn til, at læderet beskattes. Såvidt jeg har kunnet se, er der i disse lovforslag ingen ekstra beskatning af læderet, og jeg synes, det er meget kedeligt, at det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard ikke ved besked om, hvad det er, han taler om, når han står op og vejleder andre og beskylder andre for at vildlede. Denne dækningsafgift omfatter netop den smule tekstil, som skal bruges i dansk fodtøj. Nu er jeg ganske vist ikke specialist på det område, men en 5 pct.s afgift kan let komme til at betyde 2—3 kr. på et par sko eller støvler, og lad os sige, at der af manufaktur og tekstil i et par støvler eller sko skal svares en skat på 25 eller 50 øre. Hvad der pålægges derudover, vil virke protektionistisk. Jeg vil gerne lige spørge den højtærede finansminister, om man, hvis det viser sig, at denne 5 pct.s dækningsafgift på fodtøjet overstiger det, som anvendelse af tekstiler og manufaktur i fodtøjet ville svare til, så vil nedsætte denne dækningsafgift. For hvis man ikke vil nedsætte den, vil den virke protektionistisk. Jeg synes, det er et ganske enkelt spørgsmål.

Se, når man nu taler om disse nye kære sparebeviser, kunne jeg også fristes til at spørge den højtærede finansminister om, hvilke planer regeringen egentlig har for, hvordan disse penge skal betales tilbage, når sparebeviserne til sin tid skal indløses. Hvor vil man få disse penge fra? Skal de opkræves i nye omsætningskatter, for hvil-

[Viggo Starcke.]

ke der så igen skal udstedes nye sparebeviser o. s. v., eller hvor skal de penge komme fra?

Der kommer vi igen tilbage til det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard. Når han taler om disse udmærkede foranstaltninger, som dels den tvungne opsparring og dels disse sparebeviser er, kunne jeg fristes til at spørge også ham, hvorledes han tænker sig at disse beløb til sin tid skal betales tilbage. Skal de betales tilbage på en lignende måde som vejfondens midler, som motormillionerne, som det ærede medlem var inde på? Disse fonds er jo rent fiktive tal; der er ingen realiteter bagved, og når disse midler skal bruges, skal de hentes i form af skatter ude hos befolkningen, som skal betale dem igen. Dette er sandheden. Det er papir det hele, lige så meget værd som de aviser, der i „Bondestandens Sparekasse“ blev lagt ind i pengeskabet.

Den virkning, som disse lovforslag vil have, vil i visse retninger blive meget ubehagelig for befolkningen, og jeg kan ikke rigtig indse, at det skal være lovgivningsmagtens opgave at skabe ubehageligheder for befolkningen. De handlende selv, grossistledet, vil få en mængde nyt besvær, en mængde store omkostninger, et kolossalt arbejde og skal, såvidt jeg er underrettet, fungere som vederlagsfri skatteopkrævere. Disse omkostninger og disse afgifter vil få priserne til at stige, omkostningsniveauet vil stige, og landets konkurrenceevne vil falde, og vi skaber os selv derigennem yderligere vanskeligheder for vort bytteforhold. Der er jo faktorer i det dårlige bytteforhold, som Danmark ikke direkte har indflydelse på; priserne på de råstoffer, som vi skal købe, bestemmes ude fra verdensmarkedet, dem har Danmark meget ringe indflydelse på. Men vi har indflydelse på den del af bytteforholdet, som vedkommer os, vor egen produktion, og jeg kan ikke se andet, end at disse afgifter vil fordyre produktionen og på den måde skabe vanskeligheder.

Når det er sagt, at det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen tilsigter en langtidspolitik, en fasthed, en kontinuitet, er jeg på en måde ikke uenig med ham i, at dette var ønskeligt, men jeg er ikke enig med ham, hvis det skal være igennem planøkonomi

eller skattepolitik, at dette skal opnås. Jeg mener, at de, der bedst er i stand til at lede landets erhvervsliv, er de erhvervsdrivende selv. Jeg ved godt, at der findes dygtige mennesker i det høje ting, men jeg har ikke truffet medlemmer herinde, som forstår sig bedre på erhvervsliv end erhvervslivets egne folk. Der foreligger fra de sidste årtier, hvor planøkonomien har været fulgt herhjemme, ingen gode erfaringer, men en mængde meget dårlige erfaringer. Denne politik har været med til at føre landet fra den ene krise til den anden. Den planøkonomiske politik forudsætter nemlig overmennesker, og overmennesker er meget sparsomt repræsenteret her i det høje ting.

Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen talte om, at man gennem lovgivningen har prøvet kunstigt at skabe en lav husleje. Det gælder jo kun de gamle lejligheder, hvor lejen holdes nede som følge af huslejelovgivningen; ellers gøres huslejen ved offentlige foranstaltninger kunstigt høj. Hele systemet af byggestrictioner, hvor papirslaveriet har bredt sig, hvor bygmestre og håndværksmestre ofte må gå og arbejde med blyant og fyldepen i stedet for med murske og pensel, forhøjelsen af benzinprisen, hvorved alle byggematerialer, som skal transporteres med bil, vil blive fordyret, alle de skatter, der ligger på bygningen som sådan, den høje rente og diskonto, alle de indirekte skatter og toldafgifter, der findes på maling, tapetpapir, sanitet og vinduesglas, alt dette er med til at skabe dyre boliger og høj husleje.

Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, som nu ved siden af det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard og de øvrige radikale har fået en betydelig del af ansvaret for disse lovforslags gennemførelse, vil få noget at svare til i de kommende år.

Det er rigtigt, at der måske på et begrænset område kan siges at foreligge akutte problemer, men gennemførelsen af disse lovforslag løser ikke de varige problemer med hensyn til pengeudpumpningen. Alene i det ærede medlem hr. Thorkil Kristensens ministertid i sidste omgang blev der udpumpet 500 mill. kr. ekstra, som har været med til at skabe nogle af de vanskeligheder, som den nuværende regering må kløjs i.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen sagde, at han og det ærede medlem hr. Thor-

[Viggo Starcke.]

kil Kristensen var enige om, at det, det gjaldt om, var at nedsætte den økonomiske aktivitet, og jeg har hørt lignende udtalelser fra det ærede regeringsparti. Hvad er det for noget med en nedsat økonomisk aktivitet? Jeg synes, det er helt op og ned, for det må dog betyde, at man gennem kunstige foranstaltninger vil tvinge befolkningen til at arbejde mindre, producere mindre, således at man skaber mindre rigdom og gør samfundet fattigere på realværdier. Der er i realiteten kun tre måder, samfundet kan blive rigere på. Den ene måde er netop at producere mere og skabe gunstige vilkår for produktionen, den anden er at skabe gunstige vilkår for handelen, så den bliver i stand til at købe fordelagtigt og sælge fordelagtigt, og den tredje er at spare i stedet for at forbruge.

Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen undrer sig over, at befolkningen ikke vil spare. Jeg må sige, at når der trods den høje indkomstskat på det, befolkningen tjener ved sit arbejde, trods formuebeskatning og arveafgifter, som man også må regne med, trods den stadig gentagne inflation og de stadig gentagne kronenedskæringer — det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen var jo selv i 1949 medskyldig i nedskæring af kronen — stadig er mennesker, der vil spare op, er det udtryk for, hvor dybt rodfæstet spareinstinktet er i den danske befolkning. Man kan ikke sige, at lovgivningsmagten har begunstiget opsparingen i nogen retning.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard sagde desuden, at de militære udgifter havde meget stor betydning for landets økonomi og var en af årsagerne til de valutavanskeligheder, vi er inde i i øjeblikket. Det er rigtigt, at de militære udgifter ikke kan kaldes produktive, medmindre de virker til forebyggelse af krigsødelæggelser og besættelser, som vil være endnu kostbarere; men det ærede medlem glemmer et par ting, nemlig at Danmark vist er det land i Europa, der har de laveste forsvarsudgifter pr. hoved, og at Danmark vistnok er det land i Europa, der udefra modtager den største hjælp pr. hoved. Forklaringen på det specielle danske valutakludder kan altså ikke ligge i de militære udgifter, og det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard skal være meget forsigtig med at drage dette frem, idet man jo erin-

drer, hvor stærk tilhænger han i sin tid var af, at Danmark sammen med Sverige og Norge skulle føre en forsvarspolitik, hvis forudsætning var, at Danmarks militæruddgifter skulle op på højde med Sveriges, som ligger adskilligt højere end Danmarks.

Jeg vil gerne sige tilsidst, at jeg synes, den diskussion, som føres her, går uden om det virkelige problem, det, som interesserer befolkningen, og som er af betydning for erhvervslivet: standsningen af den falske købekraft, udpumpningen af penge, som der ikke ligger produktion bagved. Det er der, hele hemmeligheden ligger i den nuværende vanskelige situation.

Erik Eriksen: Jeg skal forsøge at holde mig til nogle enkelte af de ting, de højtærede ministre fremførte.

Jeg skal begynde med at sige, at jeg tror, det er gået mange her i salen og andre steder, som det gik mig: vi blev en lille smule forbavsede over tonen i den højtærede statsministers tale. Den højtærede statsminister taler ganske vist meget, men alligevel synes jeg, der var grund til at studse over det. Den højtærede statsminister sagde, altså med denne særlige tone, at vi havde nægtet forhandling, venstre havde intet konkretiseret. Den højtærede finansminister spurgte, om venstre ikke var interesseret i amtsskatternes nedsættelse. Hvorfor er det ikke allerede taget med i udvalget, spurgte den højtærede finansminister. Det er den samme finansminister, der kom til udvalget og sagde: Hør, skal vi nu ikke være enige om at skubbe alt det ud, som kan skubbes ud, som ikke er hastesager? Det bøjede vi os for, idet vi dog gjorde opmærksom på, at der var visse problemer, vi gerne ville have behandlet først. Jeg synes, denne fremgangsmåde taler for sig selv.

Vi har ikke skitseret noget, siges der. Må jeg ikke i al beskedenhed spørge den højtærede statsminister, der har erklæret sig for tilhænger af besparelser, hvad han har foreslået i så henseende, der betyder noget. Forholdet er det, at den højtærede statsminister er meget ængstelig for at foreslå noget som helst. Der er fra vor side peget på, at anlægsudgifterne kunne strækkes — det nævnte jeg i mit lille indlæg for et øjeblik siden. Jeg har peget på børne-

[Erik Eriksen.]

tilskuddet på 165 mill. kr., jeg har peget på mælketilskuddet på 35 mill. kr., jeg har peget på skolebespisningen, der koster 10 mill. kr. Jeg har sagt til regeringen på venstres vegne: skær disse tal ned til det socialt forsvarlige, således at de alene dækker sociale formål. Her er dog tale om godt og vel 200 mill. kr. Hvis det er den høje regerings syn, at dette ikke betyder noget som helst, har jeg ikke noget imod, at befolkningen bliver orienteret om det.

Må jeg videre gøre opmærksom på, at venstres ordfører vedrørende boligstøttelovgivningen, det ærede medlem hr. Lorentzen, er mødt op i udvalget med et skitseforslag på dette område. Og så skal vi høre her, at vi ikke vil forhandle, og at vi ikke er kommet med noget som helst konkret! Må jeg videre minde om, at jeg i udvalget har spurgt, hvorledes det var med — hvad er det nu, han hedder — den højtærede økonomiminister. (*Munterhed*). Ja, jeg indrømmer, at det kan misforstås, men det er lidt vanskeligt. Jeg har spurgt, hvorledes den højtærede økonomiminister trækker på beskæftigelsesloven, om vi ikke kunne få noget at vide om, hvorvidt besparelser her er mulige.

Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, som jo også er medlem af venstre, spurgte i udvalget, om der ikke kunne foretages besparelser ved de påtænkte investeringer vedrørende rigstelefonen. Og så kommer man og siger, at vi intet har foreslået, vi har ikke udtrykt vilje til noget som helst. Ja, hvis den høje regering — det gentager jeg — har råd til at sige til offentligheden i dette land, at det, venstre og de konservative her har peget på, betyder ingenting, så siger jeg, at den tale skal der nok blive lyttet til, den fortæller mangt og meget.

Jeg vil også gerne gentage det, vi har sagt med hensyn til det principielle på dette område, nemlig, at det må da være helt ulogisk i en tid, hvor man fra alle sider, hvad der end kan skille og dele, er enig om, at forbruget er for stort, ikke at tage denne lovgivning, som betyder, at man giver tilskud for at holde forbruget oppe, op til revision. Jeg forstår godt tendensen i denne politik. Tendensen er, at man vil tage ind med den ene hånd og dele ud med den anden. Jeg

tror, vi er ved at nå dertil, at befolkningen opdager, at den politik har det karakteristiske ved sig, at den hånd, der tager, rummer ligesom lidt mere end den, der giver.

Så skal jeg kun yderligere gøre den bemærkning, at jeg synes ikke, statsministeren skal give sig af med at give karakterer, navnlig ikke i en økonomisk debat. Hverken den højtærede statsminister eller hans regering har på disse områder en historie, der berettiger dem til at være karaktergivende overfor os andre.

Statsministeren siger, at vi nu må komme dertil, hvor vi holder op med at tale om tillid og ikke tillid. Jeg har her i dag søgt at give udtryk for mit syn på den politiske udvikling, og jeg indrømmer, at jeg ikke i dette øjeblik er i stand til at fremhykle en tillid, jeg ikke har.

Stats- og udenrigsministeren (*H. C. Hansen*): Jeg skal lade det om tonen ligge. Det er undertiden let at blive småfornærmet over noget, man gerne vil være fornærmet over, så lad det være, hvad det er.

Må jeg gøre en bemærkning vedrørende det, jeg sagde om tilliden. Jeg tror, at en af de vanskeligheder, vi har været ude i i den relativt lange tid under mindretalsregeringer, er, at man har søgt at tilvejebringe den opfattelse, at der overhovedet ingen stabilitet af nogen art eksisterede herhjemme. Man har forsøgt at tilvejebringe under den socialdemokratiske regering, bevidst synes jeg, i erhvervslivet en fornemmelse af, at der overhovedet ingen tillid kunne være til en regering af en sådan farve. Jeg synes, det er en politisk ret at slås for sine synspunkter, men det forekommer mig, at vi er nået til det tidspunkt, da det må være en fælles opgave for alle her i landet at få tilvejebragt en situation, hvor der fornemmes tillid og stabilitet. Så kan man være uenig om visse hovedlinier — det er en anden sag. Det var det, jeg ville sige med disse særlige bemærkninger.

Jeg har nu flere gange fået at vide, at jeg giver karakter. Jeg ved ikke, hvad det vil sige; jeg ved ikke, hvad det egentlig er, man tænker på. Det synes imidlertid at være således, at min replik overfor angreb udlægges på den måde, at jeg giver karakter. For min skyld kan man bruge den vending så meget, man har lyst til; men det må være

[Stats- og udenrigsministeren.]

berettiget at fremsætte sine synspunkter i en sådan form, at de kan forstås. Det er det, jeg har tilstræbt.

Hvad angår hele bespareelsesproblemet, beklagede jeg ikke på nogen måde, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen har foreslået børnetilskuddene — er det afskaffet eller er det nedbragt? Skal vi sige nedsat? (*Erik Eriksen*: Jeg har stået og forklaret det!). Skal vi sige nedsat til den såkaldte sociale grænse, som det ærede medlem taler om? Hvad *det* er, har det ærede medlem ikke sagt konkret. (*Erik Eriksen*: Det bad jeg om forhandling om!). Det ærede medlem har simpelthen talt i almindelige vendinger på dette punkt, men jeg erkender, at det ærede medlem *har* talt om dette punkt. Jeg erkender, at det ærede medlem ønsker en foranstaltning, som er blevet udbygget under det ærede medlems egen regering med det ærede medlem som regeringschef og behandlet på firpartibasis, nemlig mellem venstre, det konservative folkeparti, det radikale venstre og vort parti, fuldkommen afskaffet — eller nedbragt. Jeg synes, det er et forkert område at foretage nedsættelser på, fordi det er et område, hvor man rammer de familier, der har børn, og som altså er ringe stillet. Jeg har ikke et eneste . . . (*Munterhed*). Sagde jeg noget forkert? — jeg forstår, at præsten nede i hjørnet begynder at blive lidt utålmodig.

Dette med skolebespisningen har jeg ikke et eneste øjeblik troet på at det ærede medlem mente, så det har jeg ikke indladt mig i diskussion om, og hvad anlægsudgifterne angår, er der blevet sagt, at der ikke sættes nyanlæg i gang. Vi kan diskutere, om der endnu kan strækkes på noget af det, der *er* i gang. Jeg har sagt ganske klart, hvordan forholdene nu engang ligger på dette område.

Hvad boligstøtten og huslejespørgsmålet angår, ved det ærede medlem godt, at det har vi diskuteret lørdag aften og hele søndagen, men det forekommer mig unægtelig, at der er meget lidt sikkert og håndfast tilbage i det, som de ærede medlemmer lagde frem under disse forhandlinger. Ikke desto mindre skal jeg gerne erkende, at hvis vi kunne have nået til overensstemmelse om hovedpunkterne på disse to lovgivningsområder, kunne vi have talt videre

om de ting, som iøvrigt forelå, men der faldt interessen desværre bort.

(Kort bemærkning).

Viggo Starcke: Jeg savner et svar fra den højtærede finansminister på, om han vil være villig til at nedsætte tolden på fodtøj, hvis det viser sig, at beskyttelsen overstiger dækningen.

Jeg savner også en nærmere udtalelse fra det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, for hans vejledning med hensyn til læderet var ikke så heldig. Derfor kan jeg godt forstå, at det måske ikke er så ønskeligt for ham at komme herop igen.

Det er dog ikke længere siden end i forgårs, den 12. marts, at det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard stod her i tinget og sagde, at det var en betingelse, en forudsætning for at gå ind i forhandlingerne om den da foreliggende buket lovforslag, at det toldlovsforslag, som man var blevet præsenteret for i toldkommissionen, først var blevet klargjort. Det ærede medlem sagde — det findes i folketingets forhandlinger 1954—55 sp. 2817 —:

„For et par uger siden modtog vi i toldkommissionen en skriftlig meddelelse om, at de socialdemokratiske og de konservative medlemmer af kommissionen var enige om, at det store toldlovsforslag vedrørende tekstiltolden nu skulle fremmes, d. v. s. at der altså måtte regnes med, at der var et konservativt-socialdemokratisk flertal i folketinget herfor. Jeg siger igen: det må dog være ganske klart, at det rent sagligt er umuligt at behandle det forslag, regeringen nu har fremsat om afgifter på tekstilvarer, uden at kende denne sags virkelige forløb.“

(Kort bemærkning).

Bertel Dahlgaard: Jeg henstillede til det ærede medlem at spørge de to partier, det drejede sig om. Jeg kan ikke tænke mig, at dette flertal eksisterer her i dette øjeblik, og jeg synes i det hele taget, at det ærede medlem skulle afvente den kommende tids udvikling; der er en hel del problemer, der endnu ikke er færdigbehandlet. Iøvrigt skal jeg sige det ærede medlem, at han har fået at vide, også af finansministeren, at

[Bertel Dahlgaard.]

der med hensyn til skotøjet overhovedet ikke er tale om beskyttelse.

(Kort bemærkning).

Viggo Starcke: Hvis de 5 pct.s told på skotøj vil betyde en stigning på 2—3 kr. og der f. eks. kun skal bruges for 25 øre til et lillebitte foer inden i overlæderet, kan så ikke selv det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard se, at restbeløbet vil virke som beskyttelse?

Det, vi gerne vil have klarhed over, og det, det ærede medlem i forgårs selv ønskede klarhed over, er: Har regeringen opgivet at gennemføre en tekstiltold sammen med de konservative, og hvis den høje regering ikke har opgivet planerne om denne tekstiltold, har det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard så sluttet den?

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger.

Ændringsforslag nr. 1
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3 betragtedes som *vedtaget* efter vedtagelsen af ændringsforslag nr. 1.

Ændringsforslagene nr. 2 og 4, § 1, således ændret, § 2, ændringsforslagene nr. 5 og 6, § 3, således ændret, §§ 4—13 og ændringsforslag nr. 7
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 8
vedtoges med 88 stemmer mod 6; 81 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 14, således ændret, ændringsforslag nr. 9, § 15, således ændret, §§ 16—27, ændringsforslag nr. 10, § 28, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 11 betragtedes som *vedtaget* efter vedtagelsen af ændringsforslag nr. 10.

§ 29, således ændret, ændringsforslag nr. 12 og § 30, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 13 betragtedes som *vedtaget* efter vedtagelsen af ændringsforslag nr. 10.

§ 31, således ændret, §§ 32—35, ændringsforslag nr. 14 og § 36, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 15, hvorefter § 37 udgår, og §§ 38—40
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 16
vedtoges med 89 stemmer mod 14; 73 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 41, således ændret, ændringsforslag nr. 17, § 42, således ændret, §§ 43—45, ændringsforslag nr. 18, § 46, således ændret, §§ 47—51, ændringsforslag nr. 19 og § 52, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om forskellige forbrugsafgifter.

§§ 1—10, ændringsforslag nr. 1, hvorefter § 11 udgår, §§ 12—29, ændringsforslag nr. 2, § 30, således ændret, ændringsforslag nr. 3 og § 31, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om forhøjelse af benzinafgifterne.

§§ 1 og 2, ændringsforslag nr. 1, § 3, således ændret, ændringsforslag nr. 2 og § 4, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændringer i toldloven m. m. [vedrørende tolden for kaffe og te].

Ændringsforslag nr. 1
vedtoges med 89 stemmer mod 14; 73 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 1, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2
vedtoges med 89 stemmer mod 14; 73 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 2, således ændret, ændringsforslag nr. 3, § 3, således ændret, § 4, ændringsforslag nr. 4 og § 5, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik endelig til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om afgift af konsum-is.

§§ 1 og 2, ændringsforslaget og § 3, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i biografteaterloven (bevillingsafgift).

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1637; fremsættelsen findes i tidenden sp. 2882).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Poul Hansen (Kalundborg): Jeg kan under henvisning til den højtærede justitsministers fremsættelsestale anbefale lovforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Poul Hansen (Kalundborg): Jeg tillader mig at foreslå, at lovforslaget henvises til udvalget angående forslag til lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger med flere lovforslag.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i dag kl. 21⁵⁰ med følgende dagsorden:

1) *Eventuelt: tredje behandling af:*

Forslag til lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger.

2) *Eventuelt: tredje behandling af:*

Forslag til lov om forskellige forbrugsafgifter.